

vergadering **C293 – OND32**

zittingsjaar 2011-2012

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 20 september 2012

INHOUD

Interpellatie van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het groeipad voor de financiering van de scholenbouw - 160 (2011-2012)	
Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de DBFM-operatie - 2202 (2011-2012)	3
Vraag om uitleg van de heer Wim Wienen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over homohaar bij moslimjongeren - 2183 (2011-2012)	14
Vraag om uitleg van mevrouw Elisabeth Meuleman tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de evaluatie van ‘de lerende Vlaming’ - 2197 (2011-2012)	19
Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de timing van de onderwijshervorming - 2209 (2011-2012)	
Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de ‘discussion paper’ van de Vlaamse denktank Itinera Institute over de plannen tot hervorming van het secundair onderwijs - 2247 (2011-2012)	20
Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het gebruik van tablet-pc’s in het onderwijs - 2210 (2011-2012)	
Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over middelen voor ICT op scholen - 2224 (2011-2012)	30
Vraag om uitleg van de heer Wim Wienen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de inzet van werkloze leerkrachten - 2225 (2011-2012)	33
Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het belang van een correcte diagnostiek van leerstoornissen - 2227 (2011-2012)	35

■

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert

**Interpellatie van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het groeipad voor de financiering van de scholenbouw
- 160 (2011-2012)**

**Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de DBFM-operatie
- 2202 (2011-2012)**

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, “goed onderwijs veronderstelt ook een goede, aantrekkelijke en voor iedereen toegankelijke infrastructuur”. Voor deze stelling is in ruime kring instemming te vinden. Dit geldt uiteraard ook voor alle leden van deze commissie. Bovendien is dit een citaat uit ‘Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden’, het Vlaamse regeerakkoord van juli 2009.

In het Vlaamse regeerakkoord staat niet enkel dat er voldoende en degelijke infrastructuur moet zijn, er staat ook dat de scholenbouw planmatig moet worden gestuurd. Dit moet gebeuren vanuit een masterplan waarover lokaal overleg wordt gevoerd.

Dit is de zoveelste maal dat ik dit dossier opnieuw ter sprake breng. Het is duidelijk dat de scholenbouw in Vlaanderen structureel moet worden aangepakt. In Vlaanderen dateert 29 procent van de schoolgebouwen van voor 1950. Er is dan ook dringend nood aan onderhouds-, vernieuwings- en uitbreidingswerken. Aangezien de scholen dit geld niet in kas hebben, opteren ze voor een lening bij het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION).

Aangezien niet in voldoende middelen voor scholenbouw is voorzien, is de wachtlijst daar ondertussen echter enorm geworden. Voor sommige kleine projecten is een versnelde subsidiëring mogelijk. Voor gewone investeringen van enige omvang moet echter worden gerekend op een wachttijd van twintig jaar voor het geld beschikbaar wordt gesteld. De vraag is of de scholen op dat ogenblik nog dezelfde noden hebben en over voldoende werkingsmiddelen zullen beschikken om hun lening af te betalen. Indien het leerlingenaantal sterk toeneemt, is het mogelijk dat een directie nu al weet dat in de gebouwen een ruimtegebrek zal ontstaan en een subsidie aanvraagt. De uitbreiding zal echter pas binnen een paar decennia tot stand komen.

Indien we op dergelijke lange termijnen denken, wordt het onmogelijk de juiste kostprijs van een bouwproject in te schatten. De prijzen voor lonen en materialen in de bouw zijn de voorbije tien jaar alvast met 40 procent gestegen. Indien we ook rekening houden met een meerkost ten gevolge van nieuwe reglementeringen en gewijzigde behoeften, moeten we de stijging van de kostprijs op meer dan 60 procent schatten.

Het is dan ook niet meer dan logisch dat infrastructuur in het Vlaamse regeerakkoord aandacht krijgt. In 2008 heeft de minister in zijn beleidsnota al een bijkomende inhaaloperatie aangekondigd om de reusachtige wachttijden in de reguliere subsidiëring van de scholenbouw weg te werken.

Minister, hoeveel dossiers staan nu op de wachtlijst voor een door het AGION verstrekte reguliere subsidiëring? Over welk bedrag gaat het? Wat is het geactualiseerd bedrag? Wat is momenteel een realistische timing voor een regulier subsidiedossier voor scholenbouw dat nu wordt ingediend? Hoeveel tijd verloopt er voor de werken ten gevolge van een vandaag ingediende subsidieaanvraag effectief van start gaan? Hoe ver staat u met de uitwerking van uw in 2009 aangekondigde bijkomende inhaaloperatie voor de scholenbouw?

De meest actuele vraag, ten slotte, is in welk groeipad u met betrekking tot de scholenbouwfinanciering wilt voorzien om er nog tijdens deze legislatuur voor te zorgen dat

de wachtlijst niet verder exponentieel blijft groeien. Zal hiertoe in de begroting voor 2013 een eerste aanzet worden gegeven?

De voorzitter: Ik stel voor dat de overige leden zich nu bij de interpellatie kunnen aansluiten en dat de heer De Meyer daarna zijn vraag om uitleg stelt.

Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voorzitter, de heer De Meyer heeft vorig jaar, met twee dagen verschil, net dezelfde interpellatie gehouden. Hij heeft toen dezelfde vragen gesteld. Het probleem is nog niet opgelost. Ik zal de vragen van de heer De Meyer niet meer herhalen, maar ik heb een bijkomende vraag, die verleden jaar trouwens ook is gesteld.

Minister, u hebt vorig jaar nogal de nadruk gelegd op de regierol van de steden en gemeenten. De heer De Meyer was daar niet echt voor te vinden, maar u vond het toch vrij belangrijk. U zei dat er een commissie was die concrete infrastructuurdossiers over capaciteitsuitbreiding zou bekijken, bespreken en beoordelen. U zei ook dat er een overleg gestart was met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en het Kenniscentrum Vlaamse Steden om te bekijken hoe de VVSG de lokale regierol van de steden en gemeenten kan begeleiden en ondersteunen.

Minister, houdt u die piste aan? Vindt u de regierol die de VVSG moet opnemen nog altijd even belangrijk? Hoever staat het met de commissie die de concrete infrastructuurdossiers moet bekijken, bespreken en beoordelen? Hoever staat het met het overleg met de VVSG?

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Voorzitter, ik sluit mij graag aan bij de vragen van de heer De Meyer. Het is natuurlijk geen nieuw dossier, het is hier al een paar keren ter sprake gekomen. We weten dat er een historische achterstand in die scholenbouw is gegroeid. Op momenten dat er wat meer budgettaire ruimte was, is er te weinig geïnvesteerd. Voor een deel dragen we daar nu de gevolgen van.

Minister, in deze extreem budgettair moeilijke tijden, zou ik toch graag hebben dat u ervoor zorgt dat de aandacht voor de scholenbouw blijft. Ik denk dat je alleen maar goed onderwijs kunt geven als je naar een kwaliteitsvolle en behoeftedekkende schoolinfrastructuur kunt overgaan. Ik hoop dat u dat in het achterhoofd houdt. Ik vermoed dat het gros van de problematiek naar de volgende legislatuur zal moeten gaan, omdat we helaas niet voldoende budgettaire ruimte hebben.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Minister, ik ben het niet eens met de vorige spreker. Ik wil de vraag van de heer De Meyer ondersteunen. De heer De Meyer is goed op de hoogte van de cijfers. Die cijfers zijn vrij algemeen gekend. De dienst van het katholieke onderwijs geeft daar presentaties over, onder andere op het einde van de vakantie in Herent, waar er ook een enorm tekort is aan scholen.

Er wordt gesproken over een nood van 250 miljoen euro in het vrij gesubsidieerd onderwijs, terwijl dat net over een kleine 140 miljoen euro beschikt. Dat betekent dus een jaarlijks tekort van ongeveer 100 miljoen euro. Voor het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (GO!) is er een jaarlijks budget vereist van 150 miljoen euro. Dat net ontvangt ongeveer 50 miljoen euro om de wachtlijsten weg te werken. Samen is er dus een jaarlijks tekort van ongeveer 200 miljoen euro. Dat tekort groeit steeds aan. Men spreekt ook niet meer over wachtlijsten van jaren, maar van decennia. Momenteel komt men op een wachttijd van ongeveer 43 jaar, zo heeft men bij het katholiek onderwijs berekend.

De heer De Meyer kent die cijfers ongetwijfeld. Hij wil daar met het oog op de begrotingsbesprekingen wellicht de aandacht nog eens op vestigen. Minister-president Peeters heeft gezegd dat er 1 miljard euro te kort is en dat er in 2013 geen nieuwe

beleidsruimte zal zijn, hoewel de regering steeds heeft beloofd dat ze dan zou kunnen beginnen te investeren.

Minister, wat is de stand van zaken? Kan hiervoor in 2013 een eerste aanzet worden gegeven, zoals de heer De Meyer vraagt?

Mevrouw Celis, ik denk niet dat we dit kunnen doorschuiven naar de volgende legislatuur.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, op 17 september 2012 telde de wachtlijst 1979 dossiers die samen 2616 aanvragen vertegenwoordigen. Op basis van de ingediende ramingen komt dit neer op een subsidiebedrag van 2.648.098.679 euro. Die wachtlijst is zo gegroeid doordat het enige criterium dat tot op heden gebruikt werd de chronologie is. Doordat de afgelopen maanden en jaren mensen nadruk beginnen te leggen op het feit dat er een wachtlijst is en dat het lang duurt vooraleer men behandeld wordt, krijg je wat elke econoom, elk verstandig iemand weet: een automatische vulling van de lijst. Doordat het enige criterium chronologie is, redeneert men namelijk als volgt: we zullen lang moeten wachten, dus zullen we ons nu al op de lijst zetten.

Ik wil daarmee niet ontkennen dat er een probleem is in de scholenbouw. Ik heb eerder al gezegd dat drie op vijf van onze schoolgebouwen ouder zijn dan zestig jaar. Dat wil echter niet zeggen dat al onze schoolgebouwen op instorten staan. Dat is een karikatuur. Het is niet noodzakelijk zo dat een gebouw ouder dan zestig jaar slecht is. Alles hangt af van het onderhoud, de staat van het gebouw. Heel wat factoren bepalen of het gebouw nog kan worden gebruikt.

Doordat de chronologie voorlopig het enige gehanteerde criterium is, krijg je automatisch een wachtlijst die groeit. Dat is een zichzelf waarmakende voorspelling.

We moeten die wachtlijst dus wel wat nuanceren in zijn 'hoegrootheid', wat niet wil zeggen dat we het probleem minimaliseren. Daar mag geen misverstand rond bestaan.

Op dit moment komen de wachtlijstdossiers die werden ingediend tot en met juni 2001 in aanmerking voor goedkeuring. Momenteel is er dus een wachttijd van elf jaar. Die dossiers vertegenwoordigen samen een kostprijs van ongeveer 154 miljoen euro. Dat bedrag is indicatief omdat voor een aantal van die dossiers het oorspronkelijk ingediende bouwprogramma nog moet worden geactualiseerd in functie van de actuele noden van de bouwheren.

Dat hangt niet altijd af van de beschikbare budgetten. Soms gaat het ook om de snelheid waarmee het bouwdoossier wordt aangevuld of vervolledigd. U herinnert zich vast dat mevrouw Meuleman enkele maanden geleden in het nieuws kwam met een school die een dag voor de actie van mevrouw Meuleman de aanvraag had ingediend. Ik ben dat nog niet vergeten. *(Opmerkingen van de heer Boudewijn Bouckaert)*

Soms komen er ook nieuwe directies of nieuwe inzichten, soms ook andere regelgeving. Daardoor kan de inhoud van een dossier veranderen. Het is dus iets meer dan tien jaar. Door het fenomeen dat ik daarjuist heb omschreven, door dat ene criterium chronologie, is die wachtlijst inderdaad exponentieel gegroeid, omdat er de laatste maanden meer aandacht aan is besteed. Het is op dit moment niet gemakkelijk om een realistische doorlooptijd te bepalen.

Voor de bouwheren uit het vrije onderwijs is er een mogelijkheid tot een aantal afwijkingen, en ook het gemeenschapsonderwijs kan min of meer zelf kiezen hoe ze dat geld verdelen, om dringende en in omvang beperkte investeringsdossiers toch af te werken. Op dit moment bekijken we of we de criteria voor het toekennen van de subsidies niet moeten herzien. Chronologie is in een tijd van schaarste, terwijl er een enorm verschil is tussen dossiers, als enige criterium wellicht achterhaald. Die oefening doen we op dit moment met de betrokkenen.

U weet dat een minister wordt geacht het regeerakkoord uit te voeren. Dat is de logica der dingen. Het klopt dat in het regeerakkoord stond dat we zouden proberen om tegen het einde van de legislatuur daarvoor bijkomende middelen vrij te maken. Ik denk dat niemand in deze commissie op een andere planeet leeft, en dus weet u dat er intussen in de wereld iets is gebeurd, een financiële crisis in de Verenigde Staten van Amerika, die een economische crisis is geworden in Europa, met financiële gevolgen. We kennen de krimp van onze economie dit jaar en de zeer beperkte groei voor volgend jaar. Daardoor zijn de economische en budgettaire toestanden die we konden verwachten in 2009, vandaag in 2012 grondig anders. Dat moet worden herzien, weliswaar naar beneden en niet naar boven. De context maakt het niet evident, gelet op de vele prioriteiten, om het nodige geld te vinden.

Vergeet ook niet dat we sinds 2009 met een ander dossier zijn geconfronteerd: de capaciteit in de wat grotere en kleinere steden. De afgelopen drie jaar hebben we daarin toch 62 miljoen euro nieuw geld gestoken. Sommige mensen gaan daar wat gemakkelijk overheen, maar het is 62 miljoen euro, om ervoor te zorgen dat alle kleine kindjes in Antwerpen, Brussel, Gent, Roeselare, Halle, Vilvoorde, Sint-Niklaas en Mechelen naar school kunnen gaan. Daaraan hebben we uiteraard prioriteit gegeven.

We hebben ook – dat weet iedereen intussen – de doorstart gemaakt van de grote DBFM-operatie. Daar komen we straks op terug. Dat gaat over 1,5 miljard euro. Op dit moment worden 165 scholen getekend en worden er bouwvoorstellen ingediend. Vanaf 2013-2014 zullen we volop in het bouwprogramma zitten. Ook dat loopt. In de vakantie is de Tsjechische televisie me zelfs komen filmen – van alle televisiezenders, mevrouw Meuleman. Ze geloofden niet dat we in Vlaanderen 165 scholen in één klap gingen bouwen en 1,5 miljard euro uittrokken voor zo'n operatie. Volgens die vriendelijke mevrouw is dat “not seen in Europe”. Misschien is dat ook wel zo. Dat betekent nog niet dat we alles hebben opgelost, maar het is wel een heel belangrijke oefening die we hebben gedaan.

Ondertussen hebben we niet stilgezeten en hebben we gekeken naar de mechanismen om eventueel nieuw geld te vinden. Er is druk op de financiële markt, druk op de begroting, de vraag over de leninglast. Er zijn concepten onderzocht, maar je moet ESR-neutrale (Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen) oplossingen vinden. Dat is niet zo evident. Die operatie is volop bezig. U hebt wellicht gehoord, mijnheer De Meyer, dat de minister-president zich daarbij heeft aangesloten, met het idee om te proberen het spaargeld dat er is te mobiliseren voor onder andere scholenbouw. De formule om dat te vinden is niet evident. Dat zijn we met z'n allen nog aan het bekijken.

We hebben de stad Antwerpen al gevraagd om met mensen van mijn kabinet, van de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) en van de stad Antwerpen na te denken of er geen andere mechanismen mogelijk zijn om aan scholenbouw te doen. Daarmee antwoord ik al op een deelvraag van u, mevrouw Van Steenberge. Een gemeente, een stad, een vastgoedagentschap van een stad of een andere constructie zou scholen kunnen bouwen, al of niet via pps, en die dan ter beschikking stellen van alle netten. Dat is een andere formule die is uitgewerkt. Die ligt momenteel ook op tafel om te bespreken. Dat zou ook soelaas kunnen bieden.

We hebben nog wat andere mogelijkheden, zoals de verzekeringssector of eventueel de banksector. Het zijn mogelijkheden die nu ontstaan door de financieel-economische situatie waar we in zitten, die we op dit moment aan het exploreren zijn. Die stappen hebben we gezet. Ik hoop dat we dat de komende maanden verder kunnen uitwerken.

U weet dat het voor een minister bijzonder onverstandig is om vooruit te lopen op de begrotingsbesprekingen. Ik zal dus niet antwoorden op de laatste vraag van de heer De Meyer. Er bestaat binnen de regering een afspraak om geen verklaringen af te leggen over de begroting zolang die niet is goedgekeurd.

Mevrouw Meuleman, het is geen geloofwaardige politiek om te doen geloven dat deze regering plots alle scholen zal vernieuwen in de twee jaar die ons nog resten. Dat is ongeveer

wat u zegt. Mevrouw Celis merkt terecht op dat dit ook voor de volgende Vlaamse Regering een bijzondere opdracht zal zijn. Het zal niet alleen voor de volgende Vlaamse Regering, maar voor de komende Vlaamse regeringen een opdracht zijn om geld te investeren in scholenbouw. Dat is de realiteit. Mevrouw Meuleman, als u vindt dat dit op een andere manier kan, zou ik graag van u horen wat uw inzicht is en welk goddelijk licht u hebt gezien. Het is gemakkelijk om te zeggen dat we dat moeten doen. Iedereen kan dat zeggen. Het interesseert me vooral hoe we dat kunnen doen. Ik heb vanaf 2009 heel duidelijk gezegd dat we nieuwe pistes moeten maken en dat we nieuwe wegen moeten aanleggen. De financieel-economisch-budgettaire situatie is heel moeilijk, niet alleen in Vlaanderen. De economie in België en Europa en zelfs de wereldeconomie zitten in die situatie en moeten daarin navigeren. Mevrouw Meuleman, als u een goede oplossing hebt, zal ik u daarvan met heel veel plezier het eigenaarschap geven en die ook nog uitvoeren.

Mevrouw Van Steenberge, met betrekking tot de capaciteit bestaat die commissie. Ze komt bijeen. Ook de lokale gemeenten hebben dit al opgenomen. U hebt gemerkt dat ook dit jaar op 1 september alle kinderen naar school zijn kunnen gaan. Zowel in Antwerpen als in Gent en Brussel, althans voor wat betreft de Nederlandstalige kinderen in Brussel. Dat was ook zo in Mechelen, Roeselare, Halle en Vilvoorde, waar zich ook problemen hebben voorgedaan. Dat kon dankzij de lokale taskforce, het werk dat we doen en de opvolging. Er werd afgesproken dat de dynamiek die daarin is ontstaan verder zal worden uitgewerkt. Dat verloopt ook tussen de netten in een goede verstandhouding.

Voorzitter, ziedaar het uitgebreide antwoord op een belangrijke vraag.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, ik dank u voor uw openhartige antwoord. U zult begrijpen dat ik toch nog een aantal vragen, opmerkingen en suggesties heb. Uiteraard zal ik geen goddelijk licht laten schijnen op dit dossier. Meestal worden gebouwen opgetrokken met aardse kleigrond. Ik zal dus met de voeten op de grond blijven.

Minister, ik kan u volgen als u zegt dat we met betrekking tot de wachtlijsten sommige elementen moeten nuanceren. Maar dat betekent dat sommige dossiers misschien een minder groot belang hebben dan destijds werd ingeschat, ook financieel, terwijl andere dossiers een veel hoger financieel belang hebben. U zegt dat we de criteria moeten herzien. Ik geef u de suggestie mee om daarin voorzichtig te zijn, want de wachtlijsten op zich ontkennen, zou natuurlijk pervers zijn. Ik verdenk er u niet van, maar ik geef u toch maar de suggestie mee.

Ik ben de collega's die mijn interpellatie ondersteunen dankbaar. Mevrouw Celis, u ziet in dat er een ernstig probleem is, maar ik schrok toen u zei dat dit iets is voor de volgende legislatuur. Sommige mensen doen in deze periode veel huisbezoeken. Ik behoor niet tot die categorie. Ik probeer tijdens de vakantieperiode ook wat te lezen. Ik heb met veel belangstelling 'Investeren in kennen en kunnen. De onderwijsvisie van de N-VA' gelezen. Ik citeer even pagina 40: "Het beleid inzake schoolinfrastructuur was in het verleden te vaak gekenmerkt door te lage investeringen en een kortetermijnvisie. Vandaag zijn de noden urgent. Er moet absoluut meer in schoolinfrastructuur geïnvesteerd worden. De N-VA pleit voor een meer efficiënte en effectieve maar tegelijkertijd ook volgehouden financiële inspanning voor de scholenbouw." Ik zou minister Muyters niet de suggestie geven om te zeggen: "Dit is voor mijn opvolger." Ik zou minister Muyters de suggestie geven: "Maak hier werk van."

Minister, om elke verwarring te voorkomen: u zei in het begin van uw antwoord dat dit een globale achterstand is die 2,6 miljard euro vertegenwoordigt. In uw antwoord van 20 juni 2012 noemde u een cijfer dat wellicht juist is: 5 miljard euro voor scholenbouw. Dit zijn vermoedelijk de geactualiseerde cijfers.

Minister Pascal Smet: Ik heb de wachtlijst van AGION gegeven. Het gemeenschaps-onderwijs zit niet bij AGION.

De heer Jos De Meyer: Het is belangrijk dat we de juiste nuances weergeven. Als je het globale bedrag neemt – AGION plus gemeenschapsonderwijs –, zal het vroegere bedrag, dat u noemde op 20 juni en dat een wachtlijst betreft die 5 miljard euro vertegenwoordigt, correcter zijn. Het is misschien iets minder dan 5 miljard euro, maar het zal er dicht bij zijn.

Minister, u zegt dat we nu de dossiers van elf jaar geleden aan het behandelen zijn. Dat is juist. Maar ik vroeg vooral naar de dossiers die vandaag op de wachtlijst komen. Hoeveel jaar zullen die erop staan? Ik heb gezegd: meer dan twintig jaar. De mensen die er dagelijks mee bezig zijn – mevrouw Meuleman heeft ernaar verwezen – spreken van veertig jaar voor de dossiers die nu worden ingediend en met de huidige middelen voor scholenbouw. Dat is ondoenbaar. Twintig jaar is al te veel.

U wijst erop dat we niet blind mogen zijn voor de financiële en economische situatie. U hebt daarin gelijk. Ik wil toch wel zeggen dat we in het begin van deze legislatuur al wisten dat het financieel aanzienlijk moeilijker ging worden en dat we niet dezelfde mogelijkheden hadden als in de voorbije jaren. Toen is de belofte gedaan aan de onderwijswereld dat er aan het einde van de legislatuur hoe dan ook bijkomende middelen zouden worden gereserveerd. Ik weet niet wat de regering gaat beslissen, maar ik wil de suggestie en de vraag die sterk leeft, bijzonder benadrukken: mocht er ruimte zijn voor enig nieuw initiatief, dat weliswaar ook is aangekondigd in het begin van de legislatuur, dan reken ik er ten stelligste op dat ook de belofte van scholenbouw wordt ingelost. Als er geen enkele ruimte is, voor niets of niemand, voor geen enkel nieuw dossier, dan zullen we onderzoeken of dat effectief zo is, maar dan heb ik enig begrip voor uw suggestieve antwoord.

U zult wel begrijpen, minister en collega's, als u reeds zovele jaren de bekommernis voor dit dossier naar voren brengt, dat ik verwacht dat het aan bod komt als er enige ruimte is. Ik zeg dit heel specifiek aan de minister van Onderwijs omdat hij hiervoor in de eerste plaats verantwoordelijkheid draagt, maar ik zeg dit ook aan heel de regering.

Minister, we moeten de voorbeelden van scholen waar de toestand problematisch is – zowel lagere als middelbare scholen – niet veralgemenen. Er zijn reële noden die niet kunnen wachten en op korte termijn moeten worden opgelost.

Ten slotte wil ik nog even ingaan op de regierol voor steden en gemeenten. Dit kan soms zinvol zijn. De collega heeft ernaar verwezen, en ik spreek uit eigen ervaring: ik verwacht daar niet alle heil van. Het Antwerpse voorbeeld dat u aanhaalt, zal misschien voor een aantal situaties soelaas bieden, maar voor een grote technische school die moet worden verbouwd, die ernstig moet worden uitgebreid en vernieuwd, is het Antwerpse schema niet onmiddellijk een bijdrage tot grote oplossingen. Tot daar mijn eerste reflecties.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Minister, er zijn nog zekerheden: ook na twee maanden vakantie heeft mevrouw Meuleman de boter gegeten en vindt de Tsjechische tv u fantastisch.

Voorzitter, de komende twee jaar wordt zeker voor de oppositie zeer plezierig. De verkiezingskoorts voor 2014 is al duidelijk merkbaar bij de meerderheidspartijen in het Vlaams Parlement en in de Vlaamse Regering. Als de heer De Meyer al moet citeren uit het programma van de N-VA, ligt hij op vinkenslag en moet CD&V zich profileren tegen 2014. Dat is mijn aanvoelen.

In dit dossier is het afgelopen jaar niet veel veranderd. De vragen zijn dezelfde, de antwoorden zijn bijna dezelfde. De belangrijkste vraag van de heer De Meyer, zijn laatste vraag, beantwoordt u niet. Daar zaten we toch een beetje op te wachten. Hoe zit het nu met de begroting 2013? De besprekingen zijn bezig. Welke cijfers u ook hanteert, minister, die van het AGION of die van het GO!, er is een stijgende tendens, nog altijd.

Wat zijn de opties? Ik vond het zeer interessant dat u zegt dat minister-president Peeters het idee van de spaargelden genegen is. Hebt u hem kunnen overtuigen van uw mening over de

volkslening? Vorig jaar werd die vraag ook gesteld, ook de heer De Meyer was toen niet gewonnen voor een volkslening. Blijkbaar is er binnen CD&V dan een kentering als u minister-president Peeters hebt kunnen overtuigen?

Ik vraag me af waarom zaken zoals de criteria niet vorig jaar al konden worden herbekeken. Toen gold ook het criterium van de chronologie. Men ziet dat de wachtlijsten blijven aangroeien. Waarom komt men nu met die criteria? Ik stel me daar vragen bij. U zegt dat er in een jaar tijd veel is gebeurd, maar ik zie weinig verschuiven.

Vorig jaar werd ook de vraag gesteld naar de herschikking van de middelen. Uit een rapport van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) blijkt dat wij in verband met scholenbouw onder aan de lijst hangen. Op andere vlakken inzake middelen voor het onderwijs scoren we boven het gemiddelde. De heer De Meyer heeft toen gevraagd naar een mogelijke herschikking van de middelen. Misschien kunt u dat meenemen naar de begrotingsbesprekingen?

Minister Pascal Smet: Hebt u voorstellen?

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Ik neem niet deel aan de besprekingen. Als u mij vertelt wat er besproken wordt, wil ik daar gerust over nadenken.

Minister Pascal Smet: Het is een informatieve vraag. U vindt dat ik mijn budget moet herschikken. Goed, ...

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Dat is een suggestie.

Minister Pascal Smet: Dat is een goed argument. Het is uw recht om dat te vinden. Maar ik verneem ook graag hoe en wat u zou herschikken. Dat is altijd interessant om te weten. Dat is een puur informatieve vraag.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Ik zal het anders formuleren. De heer De Meyer heeft vorig jaar gevraagd of u geen herschikking van de middelen kon overwegen. En dan is mijn vraag nu: "Hebt u dat overwogen? Hebt u dat bekeken? Is het mogelijk ja of neen?" *(Opmerkingen van minister Pascal Smet)*

U kunt het toch minstens bekijken?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Minister, ik zal het nog eens kort uitleggen – dat heb ik vorige keer ook gedaan, maar misschien hebt u dat niet goed begrepen – hoe het zat met de school waarmee ik in het nieuws ben gekomen. Die school had inderdaad geen dossier ingediend omdat ze een nieuwe turnzaal had gebouwd waardoor een ontzettend groot deel van haar werkingsmiddelen al naar de afbetaling van die bouw ging. Bovendien ging er ook een groot deel van de werkingsmiddelen naar het onderhoud van dat heel oude gebouw. De school had daardoor het geld niet om 30 procent van de middelen op te hoesten waarin ze zelf bijkomend moet voorzien wanneer ze middelen krijgt van AGION. Dat heb ik de vorige keer ook uitgelegd.

Er kwam toen een nieuw solidariteitssysteem binnen de KBO-scholengroep waardoor de middelen gedeeltelijk werden afgestaan en in een grote pot werden gedaan. Daardoor was er een systeem ontstaan waarmee men wel een dossier kon indienen: dankzij het solidariteits-systeem kon men wel een dossier indienen en kon men wel het deel van de eigen middelen ophoesten. Ik zou dus willen dat u dit voorbeeld niet meer gebruikt. U kunt het steeds weer aanhalen en ik zal steeds weer uitleggen hoe het komt dat het dossier niet werd ingediend.

Minister Pascal Smet: Ik zal het niet meer doen.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Ik ben er zeker van dat het u benieuwt hoe het is afgelopen met die school. De kinderen zouden normaal gezien opnieuw in de school beginnen op 1 september. Men wilde het gebouw stutten, men was dat ook van plan, maar de laatste

woensdag van de vakantie is de architect er gaan kijken en hij wou de verantwoordelijkheid voor de stutwerken niet op zich nemen omdat de toestand danig slecht was. Men is dan begonnen met de evacuatie.

Om de kinderen de mogelijkheid te geven om naar school te gaan op 1 september, werd de parochiezaal volledig heringericht. Van het podium werd een klas gemaakt met valse wanden en er werd nieuwe elektriciteit gelegd. Dat gebeurde tijdens de laatste vier dagen van de vakantie. Een schoolteam plus een ouderraad hebben er vier dagen, een weekend inclus, dus tot de zondagavond, het beste van zichzelf gegeven opdat de kinderen naar school zouden kunnen gaan op 1 september. Men is heel optimistisch, men heeft het over ‘camping kansschool’: de kinderen gaan tijdelijk naar de camping naar school, er zijn verschillende campingplekken waar ze naar school kunnen gaan. De moed zit er nog altijd in bij die mensen, godzijdank.

Misschien zou het dan toch kunnen, met een uitzondering op de chronologie, dat een gebouw dat effectief op instorten staat, toch nog wordt aangepakt. U ziet het, er is wat voor nodig geweest. De situatie is archislecht en valt niet te minimaliseren of te nuanceren. Ik wou dit nog eens duidelijk stellen.

Het is duidelijk dat ‘een oude hond zijn truken niet verleert’. U probeert me nog altijd te betichten van naïviteit. U denkt dat ik u een magische oplossing vraag en dat ik zelfs al het goddelijke licht heb gezien om ervoor te zorgen dat de laatste twee jaar de lokalen- en infrastructuurproblematiek opgelost zal zijn. Ik heb dat op geen enkel moment gezegd. Het enige wat ik heb gevraagd, zijn extra structurele middelen vanaf 2013, zoals beloofd en zoals werd afgesproken in het regeerakkoord. Een status-quo van de middelen, als er dus zelfs geen minimum aan middelen bij komt, betekent een achteruitgang en extra scholen op de wachtlijst. De bouwkost is immers zodanig gestegen dat hetzelfde aantal middelen een verdere achteruitgang betekent. Dat heeft de heer De Meyer uitgelegd in zijn vraag. We bouwen die achteruitgang nu al jaar na jaar na jaar op. Op een bepaald moment moeten we, ook al is er niet veel budgettaire ruimte, er toch voor zorgen dat de zaak niet verder blijft escaleren, want de toestand in Vlaanderen is slecht. Meer heb ik niet gezegd.

Ik kom tot een punt dat de heer De Meyer ook heeft aangehaald. U hebt gezegd dat de wachtlijsten 11 jaar oud zijn, omdat dossiers die in 2001 werden ingediend, nu worden behandeld. Dat klopt niet. De wachtlijsten waren er al 11 jaar in 2001. De wachtlijsten vandaag zijn dus al veel langer, maar daar hebt u nog geen cijfer voor gegeven. Ze zijn absoluut niet 11 jaar oud, in 2001 waren ze 11 jaar oud. Ze zijn ondertussen al veel langer geworden, laat dat duidelijk zijn. Er zat ergens een kronkel in uw redenering die niet helemaal correct was.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Voorzitter, ik kreeg graag nog wat meer duidelijkheid. Ik heb het antwoord van de minister gehoord over de bijkomende criteria die hij zou hanteren. Ik vind dat een terechte piste, maar hij heeft niet gezegd welke criteria het zouden zijn. Mijn vraag is of hij eventueel al een tip van de sluier kan lichten. Hij voert nu gesprekken, ik begrijp dat wel. Als het nu niet kan, zou ik graag horen wanneer we er meer over kunnen vernemen.

Het verhaal van mevrouw Meuleman is natuurlijk exemplarisch. Het toont ook aan dat de bijkomende criteria misschien wel nodig zijn. Ik denk aan de bouwfysische toestand, de hoogdringendheid, de hoegrootheid of ingrijpendheid van de werken.

Als de criteria er dan zijn, wat is dan precies de bedoeling ervan? Is het dan de bedoeling om ze toe te passen op de nieuwe dossiers of om een deel van de wachtlijst of de gehele wachtlijst te herwegen op basis van de nieuwe criteria?

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik vond het antwoord van de minister heel interessant in die zin dat hij in verband met het chronologisch criterium wijst op een fenomeen dat men in de

economie en in de speltheorie vaak tegenkomt. Men noemt het ‘strategic queuing’: men gaat in de rij staan, niet omdat men dat wat op het einde van de rij wordt uitgedeeld, nodig heeft; men neemt de plaats in vanuit het idee dat men het misschien nodig zal hebben tegen de tijd dat men aan de beurt is of dat men eventueel zijn plaats zal kunnen afstaan en daar geld voor zal krijgen. Zo worden bijvoorbeeld tickets opgekocht voor het voetbal, maar niet om naar het voetbal te gaan kijken.

Dat is een bestaand fenomeen. Ik kan me voorstellen dat het zich ook hier voordoet. Als dat het geval is, dan betekent dit dat een reeks aanvragen in de rij minder urgent zijn dan aanvragen die later komen, dat er sprake is van een irrationele structuur. Ik hoop dat ik het goed heb begrepen.

Ik vond het een bijzonder interessante opmerking, maar, minister, dergelijke zaken moeten toch al eerder waargenomen zijn? En dan is mijn vraag waarom men dit debat niet eerder is begonnen om in plaats van het platte chronologische criterium te kijken naar de inhoudelijke criteria, met name de urgentie van de werken. We kunnen niet ontkennen dat in een aantal scholen de toestand bedenkelijk is. In de negentiende eeuw woonden de mensen in krotten van huizen en gingen ze naar paleizen van scholen. Voor sommige kinderen is het nu net omgekeerd: ze wonen in een mooi huis en gaan naar krotten van scholen. Dat kunt u niet blijven dulden, minister. Ik sluit me dan ook aan bij wat de heer Van Dijck heeft gezegd, namelijk dat dit debat op gang moet worden gebracht. Als er inderdaad strategic queuing is, dan moet urgentie een criterium worden. Dat is echter bijzonder moeilijk, want het gaat hier over het vrij onderwijs. Dat is geen homogeen blok. Er zijn diverse inrichtende machten die ook een beetje concurrentieel staan ten opzichte van elkaar. Het zal dan ook niet gemakkelijk zijn om daarin een lijn te trekken.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: De gesprekken lopen op dit moment. Ik zal daar niet op vooruitlopen. Waarom is dit niet eerder gebeurd? Dat is voer voor geschiedschrijvers. Er zijn heel wat zaken waarin ik geschiedkundig geïnteresseerd ben. Daar houd ik me nu echter niet mee bezig. Wat we nu vooral interesseert, is hoe we dit probleem kunnen oplossen en hoe we naar de toekomst kunnen kijken.

In mijn verklaringen heb ik het probleem nooit geminimaliseerd. Ik heb het probleem erkend en meteen aangegeven wat we al hebben gedaan. Wat we doen, is ook niet niets. Deze regering maar vooral de volgende regering zal voor serieuze uitdagingen staan. Deze legislatuur duurt nog twee jaar. Toen deze regering werd gevormd, waren de economische vooruitzichten wel veel gunstiger dan vandaag. We gingen uit van een dip in 2010 en 2011 en van een groei vanaf 2012, 2013 en 2014. Dat was het uitgangspunt dat toen algemeen werd aangenomen.

Intussen weet iedereen dat de zaken op economisch vlak iets ingewikkelder zijn dan we zouden willen. En dat heeft gevolgen. In die zin ben ik het eens met de heer De Meyer. Als er plotseling ruimte beschikbaar is, dan moet een deel daarvan inderdaad naar scholenbouw gaan. We moeten dan wel nog een techniek vinden om dat te doen zonder de begroting ESR-matig te bezwaren. Als dat niet kan, zullen we het op een andere manier moeten doen. Als iemand suggesties heeft, mag hij of zij die zeker doen, maar we zijn daar dus wel mee bezig. Er zijn wel een aantal opportuniteiten die we nu exploreren. We moeten afwachten of we daarin zullen slagen. Ik heb geen glazen bol om te zien of dit al dan niet zal lukken.

We erkennen dat er de komende jaren bijkomend geïnvesteerd moet worden. Dat is ook een opportuniteit. Het feit dat we de komende vijftien jaar in Vlaanderen zoveel bijkomende scholen zullen moeten bouwen, betekent ook dat we ineens ook scholen voor de toekomst zullen bouwen. Elk nadeel heb zijn voordeel. Optimism is a moral duty. Maar in dit geval is optimisme een realiteit. Het geeft ons een kans om goede dingen te doen.

We moeten het debat over de criteria voeren. Als we daar besluiten in nemen, zal ik deze ongetwijfeld meedelen aan deze commissie.

62 miljoen euro voor de capaciteit is niet niets, 1,5 miljard euro voor scholenbouw is niet niets. Daarmee beweer ik echter niet dat de problemen opgelost zijn. Zoals mevrouw Celis terecht zei, staan we voor een historisch dossier waarbij alle Vlaamse regeringen, ook de toekomstige, en alle partijen zullen moeten instaan voor de oplossing.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Dat bedrag van anderhalf miljard euro is bijzonder belangrijk. Het is echter duidelijk dat dat bedrag niet tijdens deze legislatuur wordt uitgegeven. Een klein segment daarvan komt ten laste van de begroting Onderwijs. We mogen dat bedrag dan ook niet overroepen.

Minister Pascal Smet: De volgende 2 à 3 jaar worden er 165 nieuwe scholen gebouwd. Tegen 2016-2017 zullen die er staan.

De heer Jos De Meyer: Zeggen dat dit de grote zware belasting is voor de begroting van deze Vlaamse Regering, is niet helemaal juist.

Minister Pascal Smet: Op dit moment weten we zelfs nog niet of dit de begroting zal belasten. Eurostat heeft nog geen uitspraak gedaan. We zijn daar nog over aan het onderhandelen.

De heer Jos De Meyer: Het is niet deze regering die anderhalf miljard euro uitgeeft aan schoolinfrastructuur.

Minister Pascal Smet: We hebben daar wel garanties voor gegeven.

De heer Jos De Meyer: Dat is nogal evident, maar het is niet deze regering die anderhalf miljard euro uitgeeft. Het is die nuancerings die ik wil maken.

Minister Pascal Smet: Deze regering engageert zich daar wel toe. De regering moet niet alleen naar deze legislatuur kijken, maar ook naar wat nadien komt.

De heer Jos De Meyer: Ik wilde alleen even nuanceren.

Ik wil even ingaan op de vraag van mevrouw Van Steenberge in verband met de nieuwe operatie. Of ik nu al of niet voor een volkslening ben, die de minister destijds aankondigde, of voor een beursgang zoals minister Muyters aankondigde, of voor een gemengde formule, dat blijft mij eerlijk gezegd om het even, als men maar een formule vindt die werkbaar is en die bovendien aan de zware Europese normen inzake ESR-neutraliteit voldoet. Welke formule het is, blijft mij om het even, als men maar pragmatisch de problemen kan aanpakken.

Minister, ik wil nog eens het belangrijkste van mijn repliek onderlijnen. Als men iets wilt doen voor kinderen in Vlaanderen en er is daartoe enige ruimte binnen de begroting, welnu, dan reken ik er ten stelligste op dat er voor scholenbouw effectief meer middelen worden vrijgemaakt.

De voorzitter: Mijnheer De Meyer, u mag onmiddellijk verder gaan op uw elan met de volgende vraag.

De heer Jos De Meyer: Daar wil ik bijzonder kort over zijn. We hebben reeds meermaals, zowel in deze commissie, in de commissie Financiën ten aanzien van minister Muyters, als in de plenaire zitting gevraagd naar de stand van zaken van de DBFM-operatie. Enerzijds gaat die over de Europese toets die men moet doorstaan voor wat betreft de ESR-neutraliteit, anderzijds heb ik de vraag of u ons meer informatie kunt geven over de stand van zaken voor de eerstesteenleggingen voor een aantal projecten. Ik weet dat er op sommige plaatsen reeds bouwaanvragen binnen zijn, maar mijn kijk daarop is te fragmentarisch. Misschien kunt u ons beter informeren in verband met mijn twee vragen.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voorzitter, voor de volledigheid van het verslag: er is niet alleen door de heer De Meyer een vraag gesteld in 2011, maar ook door andere mensen, onder andere door mezelf op 22 maart 2012. Het ging onder andere ook over de uitspraken van minister-president Peeters over de pps-constructie.

Ik heb daar nog een vraag over. Hoe zit het nu juist met de houding van de verschillende leden van de Vlaamse Regering tegenover de pps-constructie? U herinnert zich misschien dat er zes maanden geleden nogal een verschil was in interpretatie over de uitspraak van de minister-president of er nu een tweede pps-constructie zou komen. De oppositie en de meerderheid hadden andere interpretaties tijdens de vergadering van de commissie Financiën. Hoe zit het juist met die pps-constructie? Komt er een tweede golf, of komt die er niet?

Minister, u hebt daarjuist geantwoord op Eurostat. Dat is toch echt wel een processie van Echternach. Hoe lang stellen we die vraag nu al? U zegt telkens dat er nog geen advies is van Eurostat. Ik begin me af te vragen hoe Eurostat in feite werkt. Moet Eurostat binnen een bepaalde termijn een antwoord geven of niet? We kunnen zo tien jaar wachten op een advies van Eurostat en telkens de zaken laten uitstellen. Eurostat moet toch een antwoord geven. Ik denk dat de vragen over het advies van Eurostat al twee jaar oud zijn. Is het normaal dat wij zo lang moeten wachten?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Zolang de gesprekken lopen en Eurostat geen uitspraak heeft gedaan, zal ook ik geen uitspraak doen. Ik blijf op die lijn.

De manier waarop Eurostat werkt, is perfect normaal. Ik ga daar geen kritiek op geven. Die gesprekken lopen. Laat ons die een kans geven. Wanneer Eurostat de beslissing kan en moet nemen, zal dat ook gebeuren.

De eerstesteenlegging zou wellicht, als alles goed loopt en er niets tussen komt, dus met het nodige voorbehoud, op het einde van het jaar gebeuren. Dat zou meteen het kerstgeschenk van de nv Scholen van Morgen aan de bouw zijn. De verwachting is dat de echte eerstesteenlegging op het einde van dit jaar zal gebeuren, maar ik durf me daar niet op vast te pinnen. Het programma loopt en we gaan ervan uit dat alle 200 scholen er ook in 2017 zullen zijn, dus op schema. Als u wilt, bezorg ik u het programma dat we enkele maanden geleden met de nv hebben voorgesteld, maar ik denk dat u dat reeds hebt.

De heer Jos De Meyer: Eentje op het einde van dit jaar of reeds meerdere?

Minister Pascal Smet: De eerste wellicht op het einde van dit jaar. De bulk komt dan vanaf volgend jaar, 2013, 2014, 2015 enzovoort.

Mevrouw Van Steenberge, er was geen tegenspraak tussen de minister-president en mezelf. We hebben dat ook allebei al gezegd. We hebben hetzelfde gezegd. Ik denk niet dat de huidige grootschalige operatie nog eens zal worden opgezet. We moeten andere manieren zoeken. Deze les hebben we hieruit getrokken. Maar goed, ze is er nu en we moeten ze tot een goed einde brengen. Dat doen we ook. De dialoog is nog bezig. Noch de Vlaamse Regering, noch de minister-president, noch ikzelf, hebben ooit de indruk gewekt dat we plotseling tegen een pps zouden zijn. Daar waar een pps een meerwaarde kan zijn, moeten we dat blijven doen.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik dacht dat het vooral over de omvang ging.

Minister Pascal Smet: Sommigen zijn over het principe bezig.

De heer Boudewijn Bouckaert: Je hoort van de mensen op het veld dat de omvang veel te groot is en dat er beter zou worden gewerkt met een lokale pps-formule. Ik had begrepen dat men de vorm van een pps niet meer voor herhaling vatbaar achtte.

De voorzitter: De interpellatie en de vraag om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Wim Wienen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over homohaat bij moslimjongeren - 2183 (2011-2012)

De voorzitter: De heer Wienen heeft het woord.

De heer Wim Wienen: Voorzitter, minister, collega's, tijdens het vorige zittingsjaar heeft collega Roegiers u ondervraagd over de toename van homobashing in bepaalde steden zoals Brussel en Antwerpen. Ik verneem ook uit politiekringen in Antwerpen dat het fenomeen nog steeds toeneemt. We moeten ervoor zorgen dat dit probleem uit de wereld wordt geholpen.

Als je een probleem wilt aanpakken, is het belangrijk om het juist te benoemen. Uit cijfers van de politie blijkt dat het vooral moslimjongeren zijn die aan homobashing doen, bedreiging van holebi's en agressief gedrag stellen tegenover holebi's.

Uit een onderzoek van de professor Marc Hooghe van de KU Leuven blijkt dat homofobe gevoelens bij jongeren afnemen. Ik heb ook de indruk dat het zo is. Er is volgens dat onderzoek een uitzondering: bij moslimjongeren blijven homofobe gevoelens sterk aanwezig. Hooghe deed zijn meting op de internationaal erkende schaal van Wright. De homofobiescore van moslims blijft erg hoog, namelijk 2,69 op 3 punten. De conclusies van het onderzoek stellen zeer duidelijk dat jonge moslims veel homofober zijn dan de rest van de bevolking.

Uit gesprekken met zeer veel mensen maak ik op dat het klopt, zeker in de grote steden. Ik kan natuurlijk vooral vanuit mijn kennis over mijn stad Antwerpen spreken. Ook de kloof tussen verschillende geloofsgemeenschappen wordt steeds groter. De kloof tussen moslims en bijvoorbeeld katholieken en protestanten wordt groter. De daling van homofobe gevoelens bij deze twee laatste bevolkingsgroepen neemt bovendien sterk af. Nu, professor Hooghe is van mening dat het beleid tegen homohaar en homofobie zich dan ook het beste focust en richt op de moslimgemeenschap, die zich vooral bezondigt aan homohaar.

Minister, ik vermoed dat u en uw kabinet kennis hebben genomen van het onderzoek van professor Hooghe. Mijn vragen zijn behoorlijk simpel. Wat is de analyse van u en uw kabinet om dat onderzoek te kaderen? Hoe kijkt u ertegenaan? Bent u het eens met de professor dat het gelijkekansenbeleid en vooral het bestrijden van homohaar zich meer moet richten op de moslimjongeren en -gemeenschap? Hebt u daartegen al maatregelen genomen?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Mevrouw Van Steenberge heeft gezegd dat er nog zekerheden zijn in het leven. Ik denk dat we weer zo'n zekerheid hebben gehad met de vraag om uitleg van de heer Wienen.

Ik geloof dat de heer Wienen vandaag De Morgen niet heeft gelezen. Die heeft aangekondigd de woorden 'allochtoon' en 'autochtoon' niet meer te gebruiken. Ik vind dat een heel wijze beslissing. Ik probeer dat ook al heel lang niet meer te doen. Eigenlijk had de vraagstelling van de heer Wienen moeten gaan over de homohaar bij jongeren tout court, of ze nu al of niet moslim zijn, of ze wel of niet uit Oost-Europa komen. Hier wordt de indruk gewekt dat er enkel homohaar zou zijn bij moslimjongeren, wat niet het geval is.

Niet alleen uit het onderzoek van professor Hooghe, maar ook uit onze Zzzip-enquête die we hebben laten uitvoeren, blijkt dat het ook bij West-Europese jongeren zit, bij Oost-Europese jongeren en bij moslimjongeren en dat het er bij sommige moslimjongeren inderdaad extremer uitkomt – dat hebben we nooit ontkend – en dat daar het probleem groter is.

Maar je mag niet vergeten dat er in onze westerse samenleving de afgelopen twintig jaar een enorme evolutie heeft plaatsgevonden. Als je de opvattingen over homoseksualiteit van de westerse samenleving van twintig of dertig jaar geleden zou vergelijken met die van moslims vandaag, zou je niet veel verschil merken. Dat vergeet u maar even, mijnheer Wienen. U vergeet bovendien dat professor Hooghe duidelijk zegt dat er ook bij moslimjongeren een dalende tendens is op het vlak van homofobie. Dat wil niet zeggen dat er geen problemen

zijn, dat hoort u mij niet zeggen. Het enige wat ik zeg, is: pas op om die ene groep te stigmatiseren, want er zijn andere groepen in de samenleving die daar problemen mee hebben. In Rusland bijvoorbeeld hebben mensen daar ook problemen mee.

Uit ons onderzoek blijkt dat als het gaat over verbale en fysieke agressie, mensen met een Noord-Afrikaanse of moslimachtergrond proportioneel hoger vertegenwoordigd zijn. Dat ga ik dus niet minimaliseren, ik ontken dat niet. Het enige wat ik zeg, is dat de vraag beter neutraler wordt gesteld. Dan kun je zeggen: het valt in het bijzonder op dat er bij moslimjongeren een grotere homofobie is, ook al is ze daar gedaald. Ik ben ervan overtuigd dat dat over tien of vijftien jaar totaal anders zal zijn, ook in die bevolkingsgroep in onze samenleving.

Dit wou ik toch even zeggen. Er verandert veel. Ik heb vrienden bij de politie en in vele andere domeinen van de samenleving, misschien meer dan u, mijnheer Wienen, en daar wordt toch een evolutie op dat vlak waargenomen. Nogmaals, ik minimaliseer en ontken niets, het is alleen belangrijk dat u uw vraag opener stelt om niet te stigmatiseren, wat helemaal niet wil zeggen dat je moet ontkennen dat er een probleem is dat groter is bij moslimjongeren. Maar dat is bijna even groot bij katholieke Poolse of bij Russische jongeren, om maar een ander voorbeeld te geven. Maar dat heb ik niet gehoord in uw vraag.

Er is in onze samenleving een enorme evolutie geweest. Die heeft nog niet plaatsgevonden in die gemeenschappen, vaak uit onwetendheid of uit gebrek aan informatie. Daarom is een structurele aanpak heel belangrijk. We kunnen dat doen met een focus op de onderwijssector. De schoolomgeving is een cruciale leer- en socialisatiecontext voor kinderen en jongeren. Het is dan ook belangrijk om in een schoolomgeving actief te werken aan het voorkomen en bestrijden van genderstereotypen, heteronormativiteit en homofobie.

Op 23 oktober 2012 gaan we samen met alle netten het officiële startschot geven om met de scholen op een verstandige manier een beleid ter zake te ontwikkelen. Ik ga daar nu niet in detail op in omdat we hebben afgesproken dat we dat op 23 oktober lanceren. Voor de vakantie heb ik gezegd dat we dat misschien nog voor de vakantie zouden doen, maar dan hebben we in gezamenlijk overleg beslist om het beter na de start van het schooljaar te doen en er meteen een grote dynamiek aan te geven. Het is beter om dat tijdens het schooljaar te doen.

Daarnaast stimuleren en organiseren we ook heel wat activiteiten ter bevordering van de dialoog over relatievorming bij jongeren die uit de migratie voortkomen. Daar komen het thema seksuele diversiteit en het taboeonderwerp holebiseksualiteit aan bod. Dat is overigens een probleem voor heel wat moslimjongeren die zelf holebi zijn. Die zijn het eerste slachtoffer van die situatie omdat het voor hen eenzelfde confrontatie is als in het Vlaanderen van dertig jaar geleden, met uitsluiting en alle andere problemen daaraan verbonden, ook soms fysieke en verbale agressie.

Daarom werken we aan een project met Merhaba. Ik weet niet of u die organisatie kent van moslimjongens- en meisjes die holebi zijn. Zij hebben een project opgebouwd rond de Zuid-Afrikaanse homoseksuele imam Muhsin Hendricks, die ervaring heeft met het aanreiken van kennis en inzichten om holebiseksualiteit bespreekbaar te maken in moslimkringen. Tijdens een vijfdaags programma zal hij met diverse doelpublieken werken: met holebi's met een moslimachtergrond die worstelen met schuldgevoelens over hun seksuele identiteit en die proberen te verzoenen met hun religieuze achtergrond, met sleutelfiguren in de moslimgemeenschappen die een mentaliteitsverandering mogelijk kunnen maken. Ik heb trouwens de Moslimexecutieve en andere vertegenwoordigers van de moslimgemeenschap ontmoet die dat willen. Ze zijn daar ook vragende partij voor, maar weten ook niet goed hoe ze dat moeten aanpakken. Ook daaraan zullen we werken. Nog een doelpubliek is dat van de professionals uit het onderwijs en de psychosociale sector. Belangrijk is vooral dat ze een vocabularium krijgen, en basisinzichten in hoe ze dat bespreekbaar moeten maken bij jongeren.

U weet dat we daarnaast bezig zijn met een participerend observatieonderzoek naar gender-based geweld en geweld tegen holebi's in het Brusselse centrum. Dat heb ik hier al uitgelegd.

De motieven die daarin een rol spelen, zijn uiteraard ook bruikbaar voor Antwerpen en in mindere mate Gent. Het eindrapport wordt begin 2014 verwacht.

Tot slot zult u ook hebben gehoord dat we momenteel ook via het voetbal willen proberen tot dat genderinzicht te komen. Steeds meer jongens, ook jongens met een moslimachtergrond, spelen voetbal. Ook via dat kanaal kunnen we werken.

Voorzitter, we zijn daar dus wel degelijk mee bezig. Dat proces zal tijd vergen, net zoals het tijd heeft gevergd voor de Vlaamse samenleving heel tolerant is geworden. De partij waartoe de heer Wienen behoort, stond vijftien jaar geleden ook zeer vijandig tegenover holebi's. Vandaag is ze dat blijkbaar al veel minder – ik laat dan nog in het midden of dat oprecht is of niet. Er heeft daar ook een evolutie plaatsgevonden. Goed, ik ga ervan uit dat de evolutie zich ook voordoet in de moslimgemeenschap. Die is zich aan het voltrekken. Laten we die vooral ondersteunen. Laten we die vooral niet stigmatiseren. Laten we ook vooral de jongeren in die moslimgemeenschap die daartegen willen ingaan, de warmte geven van een samenleving, in plaats van de kilte van het stigma.

De voorzitter: De heer Wienen heeft het woord.

De heer Wim Wienen: Minister, u stelde naar aanleiding van mijn vraag dat er nog zekerheden zijn in het leven. Dat lijkt me ook logisch. Dat noemt men rechtlijnigheid. Ik weet dat dit enorm ouderwets is geworden in de politiek, maar voor mij is dat nog altijd een deugd.

Misschien kan ik u wat tips geven, want ik vond uw antwoord wel bijzonder stigmatiserend. U hebt het gehad over homohaat bij allochtonen. Ik heb het woord 'allochtoon' niet in de mond genomen. Ik had het over homohaat bij moslimjongeren. Dat was te stigmatiserend. U stelt voor dat we het zouden hebben over homohaat en homofobie bij jongeren. Laten we dat niet doen. We gaan die jongeren toch niet stigmatiseren. Laten we het hebben over homofobie bij de mensen. Of neen, laten we stellen dat er homofobie is in het dierenrijk. Dat is nog een beetje ruimer. Of laten we zeggen dat er homofobie is bij alle fauna en flora in deze wereld. Dat kunnen we het nog wat breder maken.

Minister, de kern van mijn betoog was dat, als er een probleem is, men dat moet benoemen. Het benoemen van een probleem is het begin van een aanpak van dat probleem. Als ik heel goed die studie van professor Hooghe lees, dan blijkt er vooral bij moslimjongeren een probleem van homofobie en homohaat te zijn. Dát moeten we erkennen en vaststellen, en daarmee moeten we verder. Zolang men het probleem echter niet benoemt, zal men ook nooit tot een oplossing komen. U weet evengoed als ik dat die haat tegenover homo's bij moslimjongeren ook is ingegeven door hun godsdienst, de islam. Dat is een redelijk starre godsdienst. Overal ter wereld, en ook hier in Vlaanderen, stellen we een enorme radicalisering in die moslimgemeenschap vast. Ik merk dat in mijn eigen stad. Ik merk dat ook in Brussel. Ik merk dat ook in Gent. Ook die radicalisering zorgt er natuurlijk voor dat die homohaat – want eigenlijk is het geen homofobie bij die mensen, het is homohaat – zo sterk aanwezig blijft. Daarom geloofde ik inderdaad in de suggestie die professor Hooghe deed om het beleid daar enigszins op toe te spitsen en zich vooral te richten tot die moslims. Dat is belangrijk: het probleem concreet benoemen en niet veralgemenen, waarbij men dat onderbrengt onder de noemer 'jongeren' of 'mensen'. Neen, het gaat wel degelijk om een enorm grote homohaat die bestaat bij moslimjongeren.

De heer Boudewijn Bouckaert: Minister, men kan stigmatiseren. Dat zou betekenen dat men stelt dat alle moslims onverbeterlijke homohaters zijn. Dat is echt stigmatiseren. Ik heb dat niet gehoord bij de heer Wienen. Het andere uiterste is natuurlijk dat men dat negeert, dat men blind is voor die verschillen. We zien toch wel dat homohaat en homofobie meer aanwezig zijn bij moslimjongeren dan gemiddeld, wat niet wegneemt dat ze ook in andere gremia bestaan. We krijgen inderdaad een vraag over het voetbal. Het verbaasde me eigenlijk dat dit in het voetbal nog zo'n taboe is.

Ik heb de indruk dat u in uw betoog aan de politieke correctheid tegemoetkomt, maar uiteindelijk wel goede oplossingen naar voren schuift. Uw aanpak is terecht. En de voorbeelden van tolerante moslims waarover u het had, moeten in de moslimgemeenschap worden gestimuleerd. Dat is de juiste aanpak. Ik denk niet dat de vraagstelling stigmatiserend was. Men mag toch niet het probleem negeren, zeker niet wegens electorale overwegingen.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, ik denk dat ik in mijn antwoord op geen enkel ogenblik het probleem heb geminimaliseerd. Ik heb wel het juiste kader geschetst. Ik heb de heer Wienen deze vraag niet horen stellen toen een blanke man een moslimhomo in Luik had vermoord. Het gerechtelijk onderzoek heeft dat bevestigd.

De heer Boudewijn Bouckaert: Het is niet bewezen dat die man wegens zijn homo-zijn is vermoord.

Minister Pascal Smet: Ik heb op dit ogenblik geen enkel element in handen om te geloven dat het niet daarom zou zijn. De berichten die ons bereiken, laten ons veronderstellen dat dit meespeelt. Maar toen kwam die vraag niet.

Ik zal niet ontkennen – en heb dat de afgelopen drie jaar ook nooit gedaan – dat er een probleem is met een deel van de moslimjongeren. Hun houding tegenover homoseksualiteit is problematisch. De heer Wienen stelt dat dit het gevolg is van het feit dat zij fanatiek religieus worden. Dat is een brug te ver. Vaak gaat het om onwetendheid, niet weten hoe men daarmee moet omgaan. Kortom, het gaat om hetzelfde fenomeen dat ook dertig jaar geleden in onze samenleving waarneembaar was. Dat moet men inzien.

Wij mogen niet veralgemenen. Elders heb ik het ook al gezegd, over het feit dat sommige moslims terroristen zijn. De partij van de heer Wienen stelt het voor alsof elke moslim een terrorist is. Een gelijkaardige redenering zou betekenen dat men zegt dat elke katholiek een pedofiel is, want er zijn enkele katholieken die dat zijn. Niet elke moslim is een homohater. Het klopt dat moslims het vaak moeilijker hebben om daarmee om te gaan. Verhoudingsgewijs zullen meer moslims dan niet-moslims geweld gebruiken.

Mijn opvattingen daarover worden almaar meer door onderzoeken bevestigd: zij die tot geweld overgaan, zijn vaak zelf homo's. Zij willen hun homo-zijn onderdrukken en diegenen die bij hen lust opwekken, pakken zij agressief aan. In dat verband verschillen zij niet van de conservatieve Amerikanen. Die kijken op dezelfde manier naar holebi's. Overigens zijn de leiders van die conservatieve Amerikanen vaak zelf homo, al blijkt dat doorgaans pas twintig jaar later. Maar dat zeg ik terzijde.

Ik wil dus niet minimaliseren of ontkennen. Maar stigmatiseren mag niet. De afgelopen drie jaar hebt u mij toch ook horen zeggen dat er bij hen een probleem is? Wij spraken met professor Hooghe en de mensen van ella, het kenniscentrum voor gender en etniciteit. Wij zijn ervan overtuigd dat een doelgerichte campagne nodig is. Maar ook professor Hooghe weet niet hoe wij het probleem moeten aanpakken. Vandaar dat wij op dit ogenblik een participatief onderzoek laten uitvoeren om een beter inzicht te verwerven in de redenen van dat homofoob gedrag. Ook ik sta verstoeld, en mevrouw Van Steenberge zou de vraag kunnen stellen, parallel aan de vraag die is gesteld over de criteria: waarom is de afgelopen twintig jaar geen onderzoek daarnaar verricht? Dat is niet gebeurd.

Om een probleem op te lossen, moeten wij weten waarom het zich voordoet. Erg vaak zijn er oorzaken als uitspraken van de ouders, een manier om zich te affirmeren of een manier om zich beter te voelen. Er zijn veel sociologische analyses die daar uitgebreid op ingaan. Vandaar dat ik doelgericht naar de moslimgemeenschap wil optreden. Wij willen daar in onze campagnes op een verstandige manier aandacht aan besteden. Maar ik wil niet datgene doen waarmee ik ongetwijfeld in de media zou komen: een campagne waarin wordt opgeroepen om tolerant te zijn. Dat wil ik niet, want dat is niet efficiënt.

Wij zullen via het onderwijs en de voetbalsport werken. Wij zullen ook met de moslimgemeenschap zelf werken. Het feit dat de Moslimexecutieve en andere vertegenwoordigers van de moslimgemeenschap mij hebben gezegd dat zij bereid zijn om mee te werken aan een gedragswijziging van hun gemeenschap, is heel positief. Wij proberen jonge moslims die de moed hebben om op te komen voor wat zij zijn, te ondersteunen. Wij willen hun kansen geven. Het zal echter nog wat tijd vergen. Laten wij die evolutie ondersteunen en niet stigmatiseren.

De heer Wim Wienen: Misschien moet ik nog even duidelijk maken hoe een wetgevende macht en een uitvoerende macht werkt. Een parlements lid stelt de vragen die hij denkt te moeten stellen, en hij doet dat op de wijze die hij verkiest. Als dat voor u een probleem is, dan gaat u nog twee moeilijke jaren tegemoet, want ik zal mijn stijl niet wijzigen. Uw preek over politieke correctheid glijdt van mij af als water van een eend. Als u graag preekt, moet u misschien een carrière als priester beginnen. In elk geval heeft dat op mij geen effect.

Als u dan toch tips wilt om het probleem aan te pakken, wil ik u aanraden om met de moslimgemeenschap en dan vooral met de imams te gaan spreken. Zij zouden in hun preken dit probleem moeten aanpakken. Ik vrees evenwel dat u bij hen bot zult vangen. Want de Koran is zeer duidelijk over homoseksuelen.

Minister Pascal Smet: De Bijbel is dat ook.

De heer Wim Wienen: Ooit heb ik, naar aanleiding van een voorstel van resolutie, het verschil tussen de Bijbel en de Koran uitgelegd. Ik wil dat best nog eens doen, maar het verschil is toch duidelijk. Ik denk dus dat u bij de imams bot zult vangen. Maar dit is een tip: zorgt ervoor dat de imams in hun preken homofobie en homohaat veroordelen. Want zij hebben invloed op moslims.

Minister Pascal Smet: Daar moeten we inderdaad optreden. En daarom ben ik gaan praten met de Moslimexecutieve en vertegenwoordigers van de moslimgemeenschap, om te bekijken hoe we dat kunnen aanpakken.

De voorzitter: Een theologische faculteit in Leuven is een goed platform om dat soort zaken uit te praten, maar daar was u tegen. *(Gelach)*

Mevrouw Zamouri heeft het woord.

Mevrouw Khadija Zamouri: Dit is een zeer prangend en boeiend, maar ook jammerlijk onderwerp. We mogen dit probleem inderdaad niet onder stoelen of banken steken. De minister doet dat ook niet, hoop ik toch. Het is een pertinent probleem, dat aangepakt moet worden.

De heer Wienen heeft een heel goed voorstel gedaan, over het aanspreken van imams. We zien wel of we dan bot vangen of niet. Daarnaast is er nog die universitaire opleiding, waar de voorzitter al naar verwees, waarin we vanuit onze Vlaamse maatschappij proberen om binnen de structuren waar wij wat te zeggen hebben, de gemeenschap te benaderen op alle vlakken: via onderwijs, via de islamleerkrachten op school, via de imams in de privésfeer. En daarbovenop komt dan nog een sensibiliseringscampagne. Dat vind ik altijd het allerlaatste, omdat ik daar weinig voeling mee heb.

De imamopleidingen vind ik de juiste stap om het probleem echt aan te pakken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Elisabeth Meuleman tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de evaluatie van ‘de lerende Vlaming’
- 2197 (2011-2012)**

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Minister, ik had deze vraag om uitleg al ingediend voor het zomerreces, toen we de tussentijdse evaluatie hadden ontvangen van de ViA-indicatoren (Vlaanderen in Actie).

De Vlaamse Regering gaat met haar plan ‘Vlaanderen in Actie’ voor een warme en lerende samenleving. Er zijn 135 kernindicatoren opgenomen in het ViA-plan, die gebruikt worden om de vooruitgang van het plan te evalueren. Elk jaar wordt een stand van zaken opgemaakt door de Vlaamse administratie. Zo weet de Vlaamse Regering bij welke indicatoren ze een tandje bij moet steken. De bedoeling is dat tegen 2020 alle 135 indicatoren gehaald worden.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering publiceerde eind juni de derde stand van zaken van de kernindicatoren voor Vlaanderen in Actie. Opvallend was de ondermaatse toestand van het levenslang leren in Vlaanderen. Het aantal kortgeschoolden op de arbeidsmarkt halveren tot 10 procent, 15 procent van de bevolking die levenslang leert, een halvering van het aantal jongeren zonder hoger diploma tot zo’n 5 procent: allemaal doelstellingen waar we nog mijlenver vandaan zijn en waar het niet altijd de goede kant mee opgaat.

De conclusie van de tussentijdse evaluatie is duidelijk: er is nog heel wat werk aan de winkel om van ‘de lerende Vlaming’ te kunnen spreken. Als minister van Onderwijs zult u een serieus tandje bij moeten steken als Vlaanderen zijn doelstellingen op het vlak van leren wil halen in 2020.

Minister, voldoet deze evaluatie aan uw verwachtingen? Blijft u zich als minister van Onderwijs houden aan het streven naar deze ambitieuze doelstellingen? Zijn er indicatoren die u tijdens deze legislatuur prioritair wilt behandelen? Zo ja, welke en waarom?

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Minister, ik sluit me aan bij de interessante en pertinente vragen van mevrouw Meuleman. We hebben in Vlaanderen nog een lange weg te gaan om inzake levenslang leren de Europese normen te halen. Er is enige beterschap, dacht ik toch te mogen opmaken uit het antwoord op mijn schriftelijke vraag over het aantal werkstudenten. Hun aantal nam de laatste vier academiejaren met 52 procent toe. Ook het aantal mogelijkheden dat aangeboden wordt, stijgt. Het aantal studietrajecten van hogescholen en universiteiten is verdubbeld.

Maar blijkbaar gaat het allemaal niet snel genoeg of is het onvoldoende. Ik ben dan ook benieuwd naar uw antwoord.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Dat is een goede attitude. Het is de basisattitude voor onderwijs: benieuwd zijn.

Voldoet deze evaluatie aan mijn verwachtingen? Neen. Blijf ik mij houden aan het streven naar deze ambitieuze doelstellingen? Ja. Ze zijn natuurlijk wel zeer ambitieus geformuleerd. Welke indicatoren willen we prioritair behandelen? Allemaal eigenlijk, maar vroegtijdig schoolverlaten heeft toch bijzonder veel aandacht in de beleidsprojecten. Ik denk dan aan de hervorming van het secundair onderwijs, de leerlingenbegeleiding, leren en werken, en andere acties die we met het domein Werk aan het ontwikkelen zijn.

Het probleem van de lage deelname aan levenslang leren zit niet alleen bij Onderwijs, maar ook bij Werk. We richten nu, samen met Werk, de leerwinkels op, waardoor er betere leer- en

studiekeuzes kunnen worden gemaakt. Dat zijn uiteraard prioriteiten die we meenemen in het globale beleid.

Niet alleen de minister van Onderwijs moet een tandje bij steken, mevrouw Meuleman, maar ook de minister van Werk, de minister van Economie, de hele samenleving, de scholen. Het is een misverstand te denken dat de ViA-doelstellingen enkel door een minister gehaald moeten worden: de samenleving als geheel moet ze halen. Iedereen zal een tandje bij moeten steken, ook wanneer mensen keuzes maken om bijvoorbeeld al of niet levenslang te leren.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Minister Elisabeth Meuleman: Ik vind het een zeer bevredigend antwoord. (*Opmerkingen. Gelach*)

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

– *Mevrouw Vera Celis, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de timing van de onderwijshervorming
- 2209 (2011-2012)

Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de ‘discussion paper’ van de Vlaamse denktank Itinera Institute over de plannen tot hervorming van het secundair onderwijs
- 2247 (2011-2012)

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, zoals we weten, heeft het onderwijs in Vlaanderen veel sterke punten. Indien we de sterke punten willen bewaren en tegelijkertijd ook de zwakke punten willen remediëren, is kritische zelfreflectie echter zinvol. Het lijkt me dan ook niet meer dan logisch met betrekking tot de hervorming van het secundair onderwijs niet over een nacht ijs te gaan.

Na de oriëntatienota werd in voldoende tijd voorzien om tot een conceptnota te komen. Oorspronkelijk zou die conceptnota er in 2011 zijn. Daarna zou er nog voldoende ruimte en tijd overblijven om de betrokkenen in het werkveld te consulteren en het concept verder uit te werken.

In november 2011 hebben mevrouw Van Hecke, directeur-generaal van het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs, en mevrouw Verdyck, afgevaardigd bestuurder van het gemeenschapsonderwijs, bedenkingen geuit bij de timing van de hervorming. In artikelen in De Morgen en in Het Nieuwsblad stond te lezen dat de uitrol van de hervorming volgens de minister ten vroegste in 2014 zou beginnen. De conceptnota was op dat ogenblik nog voor 2012 gepland.

Ondertussen is het schooljaar 2012-2013 van start gegaan en de conceptnota ligt er nog niet. Op zich is dit hoegenaamd niet negatief. Met betrekking tot grote taken is bedachtzaamheid nodig. De hervorming van het secundair onderwijs is een grote taak. De timing roept echter misschien toch enkele vragen op. Ik zou me dan ook graag even informeren.

Indien de conceptnota in 2011 zou zijn afgewerkt, de Vlaamse Regering in 2013 een beslissing zou nemen en de uitrol in 2014 zou plaatsvinden, zou er zeker een jaar tijd overblijven om de conceptnota af te toetsen. Mogen we ervan uitgaan dat voor deze fase hoe dan ook in een jaar tijd wordt voorzien, zelfs indien dit ertoe zou leiden dat de uitvoeringsfase

later dan gepland van start zou gaan? Het lijkt me uitermate belangrijk met de betrokkenen een stabiel draagvlak te creëren. Indien dit niet zou gebeuren, denk ik dat er niets in huis zal komen van eender welke hervorming van het secundair onderwijs. Ik zou dan ook graag wat meer duidelijkheid krijgen van de minister.

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Voorzitter, de vraag om uitleg van de heer De Meyer betreft de hervorming van het secundair onderwijs. Hij heeft het vooral over de politieke timing van de hervorming gehad. Dit is een zeer relevante vraag om uitleg. Mijn eigen vraag om uitleg gaat vooral over het inhoudelijke aspect.

In de eerste helft van 2012 is in de media een zeer hevig debat gevoerd over de op til staande hervormingsplannen voor het secundair onderwijs. Dat is een goede zaak. Er is een democratisch debat over ons onderwijs gevoerd.

Naar aanleiding van dat debat heeft de Vlaamse denktank Itinera Institute een discussion paper van de hand van professor Duyck en professor Anseel gepubliceerd. Die discussion paper omschrijft zichzelf als een paper waarin uitdrukkelijk de nadruk ligt op de beschikbare empirische wetenschappelijke bewijsvoering. De paper biedt een overzicht van enorm veel empirische studies over het probleem en over de alternatieven waarover het secundair onderwijs beschikt. Hierbij primeren systematisch de studies in de wetenschappelijke literatuur op de vergelijkende casuïstiek, op de beschrijvingen van systemen in specifieke landen en op de politieke argumentatie.

Het doel van de paper is “politieke beleidsmakers te informeren met betrekking tot de belangrijkste beschikbare wetenschappelijke gegevens ter zake. Uiteraard komt het aan de politiek toe de nodige maatschappelijke beleidskeuzes hierrond te maken.” Dat is zowat de aard van de paper.

Het is cruciaal hier de samenvatting van de studie te citeren. Op die manier wil ik de politieke relevantie ervan voldoende beklemtonen. De studie stelt dat “er wel degelijk sociale discriminatie-effecten bestaan in het huidig Vlaams onderwijs”. Dat wordt tijdens de discussie steeds benadrukt. “Er is een groot watervalprobleem in het onderwijs en de sociale afkomst heeft een effect op de studiekeuze.” Deze conclusie komt uit de belangrijke studie van de heer Boone en professor Van Houtte die momenteel wordt gedrukt. Een studie van de wetenschappelijke literatuur maakt echter duidelijk dat deze effecten niet eenduidig aan ‘early tracking’ kunnen worden toegeschreven. ‘Early tracking’ is het systeem waarover we nu beschikken. De wegen worden op twaalfjarige leeftijd gekozen. De relevante data ontbreken in dit verband echter.

“Een andere studie, van Woessmann en Hanushek, toont aan dat, in vergelijking met Europese landen, leerprestaties in Vlaanderen net weinig sterk samenhangen met sociale afkomst.” Vlaanderen doet het op dat vlak dus eigenlijk niet zo slecht in vergelijking met andere landen. “Er is daarentegen wel overtuigende wetenschappelijke evidentie dat ‘early tracking’ een positief effect heeft op de leerprestaties. Dat blijkt uit een internationale vergelijkingsstudie van Rindermann en Ceci, een literatuurstudie over ‘ability grouping’ van Reis en Renzulli, een Vlaamse studie in opdracht van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) en een meta-analyse van Kulik en Kulik. Bovendien lijken deze positieve cognitieve effecten van ‘early tracking’ zich niet te beperken tot de best presterende leerlingen, maar tevens te generaliseren naar de gemiddelde leerprestaties. Twee zeldzame experimentele studies tonen aan dat de positieve effecten van ‘early tracking’ ook kunnen generaliseren naar zwakkere studenten.” Dat zijn toch wel heel belangrijke gegevens.

“Vervolgens blijkt dat de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden belangrijk is voor latere professionele opportuniteit en professioneel welbevinden, alsook voor de ontwikkeling van individuele en maatschappelijke economische welvaart.” Er wordt dus heel sterk de nadruk gelegd op het ontwikkelen van cognitieve vaardigheden, wat belangrijk is voor de individuele

carrièrekanen van de betrokkenen, maar ook een positief effect heeft op de economische groei.

In de studie worden ook een aantal praktijkvoorbeelden van ‘late tracking’, comprehensieve systemen in Finland, Nederland en het Vlaamse vso aangehaald en er wordt besloten met de argumentatie voor een alternatieve aanpak van de sociale discriminatie en het watervalprobleem in het Vlaamse onderwijs. “Hierbij werd vooral gepleit voor een betere studieoriëntering,” – uit de studies blijkt namelijk dat onze studieoriëntering heel weinig impact heeft op de studiekeuze van de leerlingen. We hebben dus zeer sterk ontwikkelde instituties op dat vlak, CLB’s, maar hun impact is gering – “het inzetten op een mentaliteitsverandering, aangezien het vooral de opinies van ouders en leerkrachten zijn die studiekeuze beïnvloeden, en een intensiever en vroeger taalbeleid.” Dat laatste is onder meer zo voor de allochtone leerlingen.

“Ten slotte wil deze paper vooral ook een pleidooi zijn om het onderwijsdebat niet te beperken tot sociale aspecten. Hoe nobel en relevant die ook zijn, het onderwijsdebat moet gaan over sociale én cognitieve aspecten van de hervorming.” Minister, ik neem aan dat u het daarmee eens bent. Dat hebt u toch al herhaalde malen gezegd. “Onderwijs is er voor de maatschappij, maar ook om te leren. Deze twee hoeven elkaar overigens geenszins uit te sluiten. Ons onderwijs mag en moet ambitieus zijn en beide nastreven. Cognitieve excellentie dient de samenleving, als ze sociaal rechtvaardig is. Wetenschappers moeten de politiek informeren over de verschillende aspecten en gevolgen van bepaalde onderwijskeuzes, zodat ze nauwgezet tegen elkaar kunnen worden afgewogen en men een goed geïnformeerde, ‘evidence-based’ beslissing kan nemen, waarbij zoveel mogelijk belangen met elkaar verzoend worden. Het zou van zeer weinig ambitie getuigen om als maatschappij een van deze aspecten van het onderwijs op te geven in functie van de realisatie van het andere.”

Itinera heeft deze studie op een onbevangen manier uitgeschreven naar de twee professoren toe en heeft de commentaren van eventuele critici ingewacht, maar nog niet gekregen.

Minister, hebt u weet van deze studie en wat is uw oordeel over de bevindingen van deze studie? Of en in welke mate zult u gebruikmaken van de bevindingen van deze studie bij de vormgeving en uitwerking van de hervormingsplannen voor het secundair onderwijs, waarover de heer De Meyer naar de timing heeft gevraagd?

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Minister, ik vind de vragen van mijn collega’s zeer interessant. De heer Bouckaert heeft het vooral over de nota van het instituut Itinera, maar het zijn vooral de vraag van de heer De Meyer en het antwoord van de minister daarop die mij interesseren.

De vraag van de heer De Meyer heeft mij de gelegenheid gegeven om het actualiteitsdebat dat gevoerd werd op 27 juni 2012, net voor het zomerreces, na te lezen. Ik moet zeggen dat het niet alleen interessant, maar ook amusant was om dat terug te lezen: de houding van de verschillende partijen, de heen-en-weerspelletjes, de uitspraken die gedaan werden, enzovoort.

Minister, u hebt tijdens dat debat een antwoord gegeven, maar de vraag over de cohesie binnen de Vlaamse Regering en over de timing die zou worden gevoerd, was uiteindelijk gericht aan minister-president Peeters. Hij zei onder andere: “Ik begrijp dat er wordt gevraagd naar de positie van de Vlaamse Regering en de minister van Onderwijs in het bijzonder. We hebben deze ochtend afgesproken dat we heel duidelijk in de Vlaamse Regering de krijtlijnen en de verdere aanpak zullen definiëren. (...) De Vlaamse Regering zal daar, op voorstel van de minister van Onderwijs, een aantal beslissingen over nemen en die meedelen aan dit parlement.”

De conclusie die we mochten trekken uit heel dat actualiteitsdebat was dat er binnen de Vlaamse Regering geen eensgezindheid was over de timing en de aanpak van die grondige

hervorming. De conclusie was voor mij toch dat de meesten, Groen uitgezonderd, die grondige hervorming zoals eerst was voorgesteld door u, niet echt wensten.

De minister-president zei ook: “Het draagvlak met alle stakeholders is van essentieel belang.” Dat zinnetje van de minister-president is zelf ook van essentieel belang. Ik had namelijk de indruk dat niet iedereen nog achter die grondige hervorming stond.

Minister, u was op een bepaald moment boos op mij, omdat ik het had over ballonnetjes die werden opgelaten en ik zei dat de onrust vooral was gecreëerd door uw ballonnetjes. U zei daarop dat ik het altijd heb over ballonnetjes en dat u geen ballonnetjes hebt opgelaten. We gaan dat debat niet opnieuw voeren.

Bij het begin van het nieuwe schooljaar hebt u weer uitspraken gedaan over de hervorming van het secundair onderwijs. U moet dat doen als minister van Onderwijs. Ik had toch de indruk dat u enigszins bent gemilderd in uw uitspraken. In een artikel in De Standaard – denk ik, want ik vond het niet meer terug – zei u dat we de hele hervorming eens grondig moeten bekijken en dat de conceptnota niet te nemen of te laten is. U was toch al veel milder dan vroeger.

Ik wil me aansluiten bij de vragen van de heer De Meyer: wat is nu de concrete timing? Vorig jaar hebben we al hoorzittingen georganiseerd, die daarna zijn doorkruist door de conceptnota van CD&V. Dat vonden wij allemaal. CD&V kwam toch met iets totaal anders dan uw conceptnota. Natuurlijk zijn die hoorzittingen niet voor niets geweest. Die hebben zeer veel materiaal opgeleverd. Maar normaal gezien komt er iets na de hoorzittingen. Wij zitten hier nu als parlementsleden. Vooral vanuit de oppositie weten we niet meer wat er nu gaat gebeuren. Ik wijs op het feit alleen al dat de heer De Meyer, die in een meerderheidspartij zit, die vraag hier nu stelt. Zijn jullie het ondertussen eens over het tijdsplan en verder niet alleen over de timing maar vooral over de inhoud? Ik ben heel benieuwd naar uw antwoord.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Ik ga verder waar mevrouw Van Steenberge geëindigd is. In de vakantie is er een non-paper van de Vlaamse Regering mijn richting uit gewaaid. Die non-paper kwam van het kabinet-Peeters. Hoewel er niet ontzettend veel in die non-paper staat, zijn er toch enkele zaken die mij enorm opvallen. Ik kan me inderdaad ook niet van de indruk ontdoen dat minister-president Peeters orde op zaken wil stellen in het debat over de hervorming van het secundair onderwijs, na het woelige voorjaar. Erger is dat ik vrees dat we daaruit kunnen afleiden dat er voor een minimaal scenario zal worden gekozen, en dat baart mij toch wat zorgen.

In die non-paper staat een voorstel van aanpak met een timing erop geplakt. Er staan enkele actiepunten in. Het eerste actiepunt is dat men tot een consensus zal komen over de sterke en de zwakke punten van het huidige secundair onderwijs. Als vertrekbasis neemt men het rapport-Monard. Daarna grijpt men altijd terug. Daardoor vraag ik me na het lezen van die paper toch af welke plaats de nota ‘Mensen doen schitteren’ krijgt in de procedure. Daar vind ik weinig van terug. De analyse van die sterktes en zwaktes zou gebeuren tegen juli 2012. Dat is inderdaad gebeurd, want die documenten heb ik ook ontvangen.

Dan staat er dat men op basis van de sterkte-zwakteanalyse in september-oktober 2012 een schema wil opstellen over de hervorming en hoe die moet lopen. Dat is dus nu ongeveer. Er staat ook bij dat er een groep wordt samengesteld voor die bespreking, met twee parlementairen van elke meerderheidsfractie. Het is interessant om te zien hoe de samenstelling van die groep is en hoe de meerderheid de greep daarop behoudt. Die indruk heb ik. Ik vraag me af of die groep is samengesteld en of de besprekingen zijn begonnen. Het interesseert me hoe ver ze zitten, of dat schema klaar zal zijn in september-oktober, en zo ja, of wij dat ook mogen zien.

Op die timing staat verder dat het schema wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering in de tweede helft van oktober. Overleg met de commissie staat er ook bij voor de tweede helft van

oktober, net als de bespreking van het schema met de stakeholders. Het goedkeuren van de conceptnota in de Vlaamse Regering staat gepland voor december 2012. Overleg met de commissie volgt dan in januari 2013. Een consultatiefase met de stakeholders staat daarin gepland voor het voorjaar van 2013, om te komen tot een ontwerp van decreet eind 2013.

Ik wil de vraag van de heer De Meyer steunen, want dat lijkt me bijzonder krap. De consultatiefase met de stakeholders, die zo belangrijk zijn en waar we een draagvlak willen creëren, bedraagt zes maanden, maar daarin valt de grote vakantie nog en zo. Is dat wel voldoende tijd voor die fase en kan dat aanvaardbaar zijn?

Minister, wat gebeurt er dus met de nota 'Mensen doen schitteren'? Komt die nog voor in het verhaal? Ik zie dat niet in die non-paper. Werkt het groepje al, wat is de samenstelling en wat zijn de conclusies? Is er voldoende tijd voor overleg met de stakeholders? Is er een coup gepleegd door minister-president Peeters of hoe zit het daarmee? Mijn belangrijkste vraag is: moeten we vrezen dat men een minimale hervorming wil realiseren en hoe staat u daar tegenover, minister? Ik hoop dat u vasthoudt aan de toch wel belangrijke zaken uit uw nota.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik heb geen enkele weet van een non-paper van de minister-president. Ik heb wel weet van een paper die ik heb geschreven. Daar heb ik wel weet van, die is niet van de minister-president en ik kan u dat met alle mails aantonen. Ik zal u eens uitnodigen. Als u denkt dat er op enig moment een probleem zal ontstaan tussen de minister-president en mezelf over de aanpak, bent u 100 procent verkeerd.

Ik ben daar heel formeel over. Meer nog: de meerderheid heeft inderdaad een beslissing genomen, zoals ik ook toen zei. Minister-president Peeters heeft dan bevestigd hoe we dat verder zullen aanpakken. Dat voorstel is uitgewerkt op basis van wat wij aan de regering hebben voorgesteld, zoals we dat hebben afgesproken.

Mevrouw Meuleman, ik weet niet welk document u hebt. Ik zeg u formeel dat ik geen weet heb van een non-paper. Ik zie aan de blikken van de aanwezige parlementsleden van de meerderheid dat niemand weet heeft van een non-paper. Ik weet alleen van een nota die wij hebben gemaakt over hoe we het verder zullen aanpakken en van een beslissing van de Vlaamse Regering. Er zitten in de zaal nog mensen die naar aanleiding van de septemberinterviews kunnen getuigen dat ik heb gezegd dat de Vlaamse Regering een beslissing heeft genomen, dat we een plan van aanpak hebben en dat we zullen proberen om ten laatste eind dit jaar of begin volgend jaar daarin meer duidelijkheid te zien. Dat is een richtdatum. Ook dat hebt u in mijn interviews kunnen lezen.

Over de timing en de aanpak is het regeerakkoord heel duidelijk. Het regeerakkoord is onze Bijbel. Op het einde van deze legislatuur, juni 2014, moet er een ontwerp van decreet zijn over het secundair onderwijs, of een masterplan-ontwerp van decreet, dat voldoende gedragen is. Mevrouw Van Hecke heeft terecht opgemerkt dat er bij een hervorming nooit eensgezindheid zal zijn. Ik heb vanaf de eerste dag dat ik minister was in al mijn nota's en verklaringen gezegd dat we dat gingen doen. En ik heb daaraan toegevoegd dat ik het liefst zou proberen om, als het kan, dat decreet ook nog goed te keuren stemmen in het parlement. Dat zou ideaal zijn. Bekijk al mijn verklaringen van de voorbije drie jaar: u zult die coherentie daarin terugvinden.

Ik heb nooit gezegd dat we in 2014 zouden starten. Daarover bestaat helemaal geen misverstand tussen mevrouw Verdyck en mevrouw Van Hecke. Ik heb altijd gezegd dat er dan duidelijkheid moest bestaan over de hervorming en dat het dan zes tot twaalf jaar zou duren vooraleer de hervorming volledig kan worden uitgevoerd.

Hoe hebben we dit tot nu toe aangepakt en hoe zullen we het verder aanpakken? Het geheugen van sommigen is toch kort. Het regeerakkoord vertrekt vanuit de commissie-Monard. Daar is gesteld dat de minister van Onderwijs een debat tot stand moet brengen. We

hebben de heer Georges Monard gevraagd om, naar aanleiding van het rapport dat hij op het eind van de vorige legislatuur heeft opgeleverd, het veld te bevragen. Dat zijn de scholen en de mensen die erbij betrokken zijn. Hij heeft daarover een rapport gemaakt. Ook over een vergelijking met het buitenland werd een rapport gemaakt. Dan zijn er gesprekken geweest met de koepels en met vele anderen. Op basis daarvan heb ik een eerste oriëntatienota voor het debat ingediend. Luister eens naar die naam: ‘eerste oriëntatienota’.

Buiten mijzelf weet op dit moment niemand wat ik over die hervorming denk. Ik heb dat nog tegen niemand gezegd. Ik heb zelfs tegen niemand gezegd waar ik uiteindelijk wil landen met die hervorming. Ik heb immers als eerste opdracht het debat te organiseren. Hoe kun je nu in het wilde weg een debat organiseren?

Die eerste oriëntatienota heeft het over de voor- en nadelen en bevat argumenten. Op basis daarvan moeten we een conceptnota neerleggen. Die was gepland in februari-maart. De turbulentie over de terbeschikkingstelling (tbs) kwam ertussen. U herinnert zich dat. Men vergeet het snel: het tbs-dossier was geen gemakkelijk dossier. Dat hebben we tot een goed einde gebracht. Dan kwam de vakantie. Dan was er opnieuw turbulentie. Dat is zo, ik heb daar zelfs geen waardeoordeel over. Dat is het lot van elke minister die het secundair onderwijs wil hervormen. Elke minister van Onderwijs en elke regering zullen daardoor in turbulentie terechtkomen. Dat is in elk land zo. Mevrouw Meuleman, de regering heeft dan inderdaad beslist dat we een plan van aanpak hebben en dat de minister van Onderwijs, ik dus, dat samen met de interkabinettenwerkgroepen en de volksvertegenwoordigers opnieuw zal bekijken. Dat doen we op dit moment. We zullen daarvoor de nodige tijd nemen. Ondertussen zal, parallel, met het veld worden gesproken. Dat gebeurt ook op dit moment. We zullen zien of we begin volgend jaar of misschien nog wat later met een voorstel kunnen komen, dat opnieuw aanleiding zal geven tot een debat in de samenleving. Dan zal de regering, zoals het regeerakkoord stelt, ten laatste in juni 2014 met een gedragen voorstel komen. Op dat vlak is er geen probleem met de timing.

We moeten oppassen met tussentijdse timingen, streefcijfers of vooropgestelde streefdata. Maar dat vind ik allemaal niet zo belangrijk. Ik heb dat hier ook al gezegd. Als we wat meer maanden nodig hebben, laat ons die dan maar nemen. In het licht van de geschiedenis en van het feit dat het de afgelopen twintig jaar nooit is gelukt om het secundair onderwijs te hervormen, zal dat het verschil niet maken.

We zijn dus op dit moment bezig. De nota ‘Mensen doen schitteren’ was en is een discussiedocument. Op basis van de hele discussie die heeft plaatsgevonden waren de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), de Gezinsbond, de beroepsfederaties en de leden van het Vlaams netwerk van ondernemingen Voka nogal positief over die nota. Zij hebben adviezen in die richting geschreven. Met dat alles wordt rekening gehouden in het gevoerde debat. Op basis daarvan zal de regering beslissen. Dat gebeurt zoals altijd: vertegenwoordigers van de minister en, zoals in alle belangrijke dossiers, van de betrokken commissie zullen worden uitgenodigd. Dat is de courante procedure van de voorbije drie jaar.

Ik ben niet milder geworden, ik denk nog altijd hetzelfde over de methode als toen. Mevrouw Van Steenberge, u weet niet wat ik denk. U weet zelfs niet waar ik wil landen. Men heeft mij gevraagd het debat te openen. Dat heb ik gedaan. Ik vond niet dat het een debat in het wilde weg moest zijn. Er waren enkele stellingen. Die werden beargumenteerd – toch door sommigen, ik heb ook veel kreten gehoord.

Op basis daarvan zullen we de conclusies trekken. We hebben inderdaad, mijnheer Bouckaert, de Itinerastudie. Dat verbaast me niet, want ik had al met mensen van Itinera gepraat, informeel, vooraf. Ik ben vrij open in het argumenteren. Ik ben geen keikop. Ik wil luisteren naar argumenten. Ik wil zelfs van mening veranderen als dat nodig is, en op basis van argumenten. In deze kwestie moet ik zelfs niet van mening veranderen, want ik heb enkel een debatnota op tafel gelegd en geen standpunt van mij of van de regering. *(Opmerkingen)*

Ja, die oriëntatienota. Dat was geen standpunt, maar een debatnota. Ik weet dat dat niet altijd gemakkelijk is omdat niet iedereen die cultuur heeft. Ik heb heel uitdrukkelijk gekozen om het debat over de hervorming te laten rijpen. Helaas, in onze samenleving heeft men ook altijd boksmatches nodig met winnaars en verliezers, en het liefst om de 48 uur een nieuwe. De hervorming van het secundair onderwijs kunnen we niet tot een quote van 30 seconden herleiden. We hebben debat nodig. Laat ons toch van mening verschillen in zoiets belangrijks, zolang het maar op basis van argumenten gebeurt. 'Du choc des idées jaillit la lumière' is een van de mooie zinnen die de jezuïeten mij geleerd hebben, naast 'Une bonne action n'est jamais perdue' en 'Plus est en vous'.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Maar ondertussen zitten we in het donker, want er is nog niets gebeurd.

Minister Pascal Smet: Dat weet u niet. Dat weet u zelfs niet. Alles in het leven is relatief, misschien ook uw duisternis.

Ik ken de studie van Itinera ondertussen. Ze focust op de effecten van uitstel van studiekeuze op cognitieve competenties. Het is geen eigen onderzoek, het is een literatuuronderzoek. Men zegt mij dat het om een nogal selectieve lezing van de wetenschappelijke literatuur gaat. Zij steunen voornamelijk op één bron: een meta-analyse van Rinderman & Ceci. Bovendien gaat die niet in de eerste plaats over het verband tussen uitstel van studiekeuze en leerlingenresultaten. Er zijn andere studies, maar het is duidelijk dat er geen wetenschappelijke consensus is over het verband tussen uitstel van studiekeuze en leerprestaties. Dat is wat we daaruit kunnen concluderen.

Ik ben het eens met de mensen van Itinera dat we zeer sterk moeten inzetten op studie- en beroepskeuzebegeleiding. U kunt in de oriëntatienota lezen dat dat een uitgangspunt voor de hervorming is. Op dat punt komen we overeen.

Ik ga de studie vandaag niet bespreken. Ik wil dat eerst doen met de mensen van Itinera, of opnieuw, want ik heb hen al gesproken. Ik vind dat ik eerst met de betrokkenen moet praten, ik heb zelf ook niet graag dat men zomaar commentaar zit te geven op mijn teksten. We zullen dat in elk geval meenemen. We gaan dat niet in de vuilbak gooien. Misschien gaan we het wel weerleggen of tegenargumenten vinden, dat zal uit het debat moeten blijken. Maar nogmaals, elk alternatief kan aan bod komen. Ik zal alle voorstellen bekijken.

We hebben analyses, doelstellingen en oplossingen. Dat is de methode die we willen volgen. Voor de oplossingen is het ook heel belangrijk om te weten waar we naartoe willen. Welke stappen moeten we daarvoor zetten en wanneer? Dat zal een onderdeel zijn van de uiteindelijke beslissing.

Ik ben zoals steeds, voorzitter, positief ingesteld over de hervorming van het secundair onderwijs. Ik geloof dat we de doelstellingen van het regeerakkoord kunnen halen. Het zal wellicht meer tijd vragen dan we oorspronkelijk gedacht hadden. Een goed Vlaams gezegde zegt: tijd brengt raad.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Mocht ik tot de oppositie behoren, wat niet mijn keuze is, dan zou ik de opendebatcultuur van deze commissie waarderen, voorzitter. Persoonlijk neem ik liever deel aan het debat in deze commissie dan allerlei documenten op te sturen naar scholen. Ik vind het belangrijker om er hier open over te debatteren. Laat dat duidelijk zijn.

Minister, ik heb bijzonder gewaardeerd dat u zegt dat het draagvlak voor de hervorming van het secundair onderwijs voor u essentieel is, want anders maken we geen kans. Dat is bijzonder belangrijk. U hebt er ook op gewezen dat uw voorgangers de voorbije twintig jaar hun tanden hebben stukgebeten op allerlei hervormingen van het secundair onderwijs.

Collega's, ik ben een goede twintig jaar lid van deze commissie. Ik heb minister Van den Bossche meegemaakt, ook Baldewijns, Vanderpoorten en Vandenbroucke. Eigenlijk is geen

van hen erin geslaagd om de trein van de hervorming van het secundair onderwijs in beweging te brengen en van spoor te laten veranderen. Ik denk, minister, – dat is een persoonlijke overtuiging – dat dat eigenlijk bijna onmogelijk is. Ik denk dat het beter is om een aantal wagons van spoor te doen wijzigen en die in de juiste richting te laten rijden. Anders lopen we het risico dat we het konvooi zo zwaar samenstellen dat het onmogelijk is om het in beweging te krijgen. Dat is mijn spontane reactie op uw opmerkingen over uw voorgangers van de afgelopen twintig jaar. Ik spreek vanuit mijn eigen ervaring in deze commissie en wil u deze suggestie nog meegeven. Het is essentieel dat we werken aan een aantal verbeterpunten. Misschien moeten we kiezen voor de meest pragmatische oplossing, ten bate van de kinderen, om toch enkele stappen te kunnen zetten.

Minister Pascal Smet: Ik ben het met u eens dat we dat enkel kunnen doen als we weten waar de trein naartoe rijdt.

De heer Jos De Meyer: Dat is evident, minister.

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Voorzitter, ik ben verheugd over de open manier waarop de minister deze belangrijke kwestie benadert. Het is ook voor de oppositie niet de bedoeling om de minister op zijn bek te zien gaan.

Dat is niet de houding die we in dit dossier moeten aannemen, want dit is echt een cruciaal dossier voor de toekomst van onze kinderen. Ik denk egoïstisch, het gaat ook over de toekomst van mijn dochter, ze zal in een hervormd onderwijs terechtkomen. Ik apprecieer het daarom dat de minister die ‘open mind’ blijft tonen en vatbaar is voor argumenten, ook wanneer die een beetje ingaan tegen de oorspronkelijke opties die in de oriëntatienota zaten.

Minister, ik apprecieer ten eerste dat u daar open over wilt discussiëren, dat u niet obstinaat op voorhand uw groot gelijk wilt vastleggen. Aan de andere kant is dit een regeringspunt. De tijd loopt. Het zou niet goed zijn indien er veel tijd over blijft gaan door intern gekrakeel van de regering en dat daarna alles er op een drafje door moet worden gejaagd, hier in de commissie. Dit wat betreft de timing.

Waarom heb ik de Itinera-nota naar voren gebracht? Ze is niet onbelangrijk in die zin dat het argument van het watervaleffect een cruciaal argument is om een comprehensieve eerste graad in te voeren. Dat is het kroonjuweel van de argumentatie. Het watervaleffect en de impact van SES (Sociaal-Economische Status) op de studiekeuze wordt voornamelijk benadrukt vanuit onderwijssociologische hoek. U moet toegeven, minister, dat de studies over de hervorming van het secundair onderwijs vooral door onderwijssociologen werd gevoerd.

Hier in deze studie wordt vanuit onderwijspsychologische en onderwijskundige hoek toch een beetje tegengas gegeven. Het watervaleffect wordt erkend, maar er wordt in twijfel getrokken dat het watervaleffect en de vroege studiekeuze met elkaar in verband staan. Dat wil zeggen dat het niet per se nodig is om een comprehensieve eerste graad in te voeren om het watervaleffect te bestrijden. De auteurs zeggen ook, met recht en reden, dat we al een comprehensief lager onderwijs hebben en dat het niet zeker is dat de zaak opgelost zal zijn door daar nog twee jaar aan toe te voegen. Ik denk dat u dit in ogenschouw moet nemen.

Het is goed dat ook onderwijspsychologische argumenten in het debat worden betrokken. Het is dan ook interessant om te zien dat zelfs de onderwijssociologen Boon en Van Houtte, die hier in de commissie is geweest, ook de sociale impact op de studiekeuze relativeren. In de overgang van lager onderwijs naar middelbaar onderwijs staan de sociale variabelen, allemaal samen, voor 19,6 procent terwijl de schoolresultaten voor 26 procent tellen, en dan zijn er nog andere dingen die ook een zeker percentage hebben. Dit zijn natuurlijk maar schattingen.

Bijvoorbeeld de keuze voor Latijn in de A-stroom wordt sociaal gestuurd voor 8,4 procent en 20 procent door de studieresultaten. Men mag dus de impact van SES niet te veel

overschatten en dus kan dat als grote reden om het onderwijs te hervormen en een comprehensieve eerste graad in te voeren, mij niet overtuigen. Er kunnen andere redenen zijn. Ik denk dat we nog andere redenen zullen zien, maar de zekerheid dat het om deze reden moet worden hervormd, lijkt me toch een beetje ondergraven door de studie van Itinera.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voorzitter, minister, star vasthouden aan het eigen idee en niet willen luisteren naar anderen, getuigt naar mijn mening van domheid. U bent niet dom en u luistert naar andere mensen, maar met zijn suggestie om naar uw voorgangers te kijken, wil de heer De Meyer eigenlijk zeggen: “Minister, u moet het niet persoonlijk opvatten als uw hervorming er niet doorkomt. Het is uw voorgangers niet gelukt en het zal u ook niet lukken, we zullen het niet over een algehele hervorming hebben, maar we zullen de wagonnetjes een voor een bekijken.”

U zegt, minister: “Mevrouw Van Steenberge, u kunt mijn gedachten niet lezen. U weet zelfs nog niet waar ik ga landen.” Als ik de krantenartikels van twee jaar geleden vergelijk met die van nu, dan was u twee jaar geleden heel formeel dat er een grondige hervorming zou komen. Ik zal eens een vergelijking maken van de krantenartikels van twee jaar geleden en die van nu. Ik hou meer van de krantenartikels van nu, waarin staat dat er zal worden geluisterd. Het probleem was alleen dat niemand nog uw gedachten kon lezen, niemand wist waar u heen wou of waar de regering naartoe wou. Daardoor werd een onrust gecreëerd binnen het onderwijsveld en die moest weg.

Het probleem is nog altijd dat u nu zegt dat het regeerakkoord stipuleert dat er tegen het einde van de legislatuur een door de meerderheidspartijen gedragen voorstel moet zijn. Wat is nu juist de definitie van een gedragen voorstel? Ik had ook de indruk dat de meerderheidspartijen niet dezelfde definitie hadden over wat er juist in het regeerakkoord stond. U zegt soms, nu ook weer, dat het gaat over een ontwerp van decreet dat er moet liggen, soms dat het een masterplan moet zijn, soms dat het een gedragen voorstel moet zijn. Dat zijn drie verschillende zaken, minister. Is het nu een ontwerp van decreet dat er moet liggen tegen 2014 of niet? Is het een algemeen voorstel, een masterplan dat er zal liggen in 2014? Of is het iets anders?

Waar ik naartoe wil gaan, is dat tot hiertoe voor alle dingen die moeten worden gerealiseerd, bijvoorbeeld de herwaardering van tso en bso, wordt gezegd, vandaag opnieuw in de krant *De Morgen*: “We verwachten veel van de hervorming van het secundair onderwijs.” Alles hangt af van de hervorming van het secundair onderwijs, maar ondertussen stagneren een aantal dossiers waarin wel reactie nodig is van u en waarin wel maatregelen moeten worden getroffen. Het zijn dossiers die niet kunnen wachten op de hervorming van het secundair onderwijs, hoe die er ook zal uitzien. *(Opmerkingen van minister Pascal Smet)*

De herwaardering van het tso en de knelpuntberoepen die niet worden ingevuld. Er zijn zaken waarvoor men altijd terugkeert naar de hervorming van het secundair onderwijs, maar als ik u hoor, zal die naar de volgende legislatuur worden getild en een aantal zaken kunnen echt niet wachten. Ik zal daar nog wel een vraag om uitleg over stellen.

Mijn enige vraag is hoe het regeerakkoord wordt geïnterpreteerd door de verschillende meerderheidspartijen. Ook tijdens het actualiteitsdebat gaven de verschillende partijen een andere invulling. Ik weet nog altijd niet zeker hoe het wordt ingevuld. Gaat het om een ontwerp van decreet, een plan? Hoe ziet u dat?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Indien ik het standpunt van de heer De Meyer zou delen, dan zou ik eveneens blij zijn met uw open houding en die enorm appreciëren. Vanuit mijn positie en vanuit de overtuiging dat de hervorming van het secundair onderwijs noodzakelijk is, vind ik het bijzonder jammer hoe dit dossier is gelopen. Of die non-paper die ik te pakken

heb gekregen effectief is verstuurd vanuit het kabinet-Peeters of dat het kabinet-Peeters uw hand heeft vastgehouden bij het schrijven van de nota, doet er eigenlijk niet zoveel toe.

Minister Pascal Smet: Het is zever wat u vertelt, mevrouw Meuleman.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: U bent twee jaar geleden met zeer veel Sturm und Drang begonnen aan dit dossier. Er was een oriëntatienota met een aantal aanzetten. U liet regelmatig ballonnetjes – of noem het iets anders – op. U wilde in de pers al een aantal voorstellen lanceren omdat u daarin geloofde en omdat u het belangrijk vond dat een aantal zaken zouden veranderen. In de loop der jaren hebben we dat enthousiasme enorm zien afkalven, misschien niet zozeer bij u, maar wel bij uw regeringspartners. Ik weet niet waar we zullen landen, maar ik vrees dat het een zeer minimaal scenario zal zijn. Ik ben benieuwd wat het zal worden eind 2013. Het zal niet veel meer zijn. De bocht is al een tijdje ingezet. We konden dat al voelen na de heftige discussies in het voorjaar. Misschien bent u te hevig begonnen. U had misschien eerst meer draagvlak moeten zoeken voor u van start ging. Daardoor missen we nu de trein. Ik vind het een heel spijtige zaak hoe dit dossier doorheen deze legislatuur is gelopen.

Minister Pascal Smet: Natuurlijk heeft men Sturm und Drang nodig om zo'n dossier aan te pakken. Er is energie en voluntarisme nodig om dat te doen. Af en toe is het immers zwemmen tegen de stroom. Dat weet men op voorhand.

U zegt dat daarover een maatschappelijk debat moet worden georganiseerd. Hoe kan men een debat organiseren zonder daar een richting aan te geven? Die oriëntatienota is ook altijd zo gepresenteerd. Daarom hebben we het ook een eerste oriëntatienota voor het debat genoemd. Sommige mensen zijn intellectueel blijkbaar niet in staat om te begrijpen wat de betekenis is van dat woord. We hebben toen zelfs gezegd dat er misschien nog een tweede oriëntatienota zou komen voor de conceptnota. Het is toch ook logisch dat er voor- en tegenstanders zijn.

U zit daar van alles uit te vinden. Op mijn voorstel zijn binnen de regering bepaalde zaken beslist zoals ook was afgesproken. Op dit moment is er zelfs nog geen wending of bocht of hoe u het ook wilt noemen. Er moet immers nog altijd een beslissing worden genomen.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: U hebt de commissie voor de hervorming van het secundair onderwijs opgeblazen. Er zou een resolutie worden voorgelegd, eerst vanuit de hele commissie, toen vanuit de meerderheid. Toen dat niet lukte, is de commissie opgeblazen. Bent u dat al vergeten, minister? We hebben daar jaren aan gewerkt, ook vanuit het parlement.

Minister Pascal Smet: Het is heel goed dat u daaraan hebt gewerkt. We zullen rekening houden met de elementen uit de hoorzittingen. Ik vraag u om te luisteren. Uw bezorgdheid siert u. Het siert mij echter ook dat ik in dit dossier de juiste beslissingen wil nemen. Dat heeft echter tijd nodig.

Een ontwerp van decreet is altijd een kaderdecreet. Bij een masterplan wordt een kader geschetst. Een trein bestaat altijd uit wagonnetjes. De ene trein vertrekt sneller dan de andere. Een trein kan echter pas rijden wanneer hij weet in welke richting en wanneer hij op een spoor zit. Een trein die niet op een spoor zit en niet weet in welke richting hij moet rijden, gaat uit de bocht. En dat willen we niet. Deze regering gelooft nog altijd – elke regeringspartij heeft dat uitdrukkelijk gezegd – dat we in dit dossier beslissingen willen nemen.

U hebt het ook over het draagvlak. Ik heb echter de indruk dat u veel zaken niet hebt gelezen. Hebt u het advies van de Gezinsbond gelezen? En dat van de SERV, van de beroepsfederaties? Wij willen rekening houden met die meningen. Er worden ook andere argumenten gegeven die we eveneens zullen bekijken. We zullen alles samen leggen en daaruit conclusies trekken. U moet oordelen wanneer we die conclusies trekken.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Het is vrij normaal dat de oppositie probeert de meerderheid tegen elkaar uit te spelen. Wie goed heeft geluisterd, heeft begrepen dat de minister en ikzelf op dezelfde golflengte zitten wat het antwoord betreft.

Er is een globale visie. Hoe die technisch-juridisch wordt geformaliseerd, is voor mij eerlijk gezegd om het even. Wat het statuut van de nota is, is voor mij om het even. Daarna dit dossier pragmatisch aanpakken met een draagvlak bij de betrokkenen, is de enige manier als je enkele stappen vooruit wilt zetten. Dat zeg ik met grote overtuiging. Anders zul je verdorie niets doen behalve discussiëren en ruziemaken. Dat is mijn vaste overtuiging.

Minister Pascal Smet: Ik wil nog een ding zeggen: de prijzen worden altijd aan de meet uitgedeeld.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

– *De heer Boudewijn Bouckaert, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het gebruik van tablet-pc's in het onderwijs

- 2210 (2011-2012)

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over middelen voor ICT op scholen

- 2224 (2011-2012)

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, minister, in het onderwijs is het belangrijk om bij te blijven en de leerlingen voor te bereiden op de wereld van morgen. In die context is het belangrijk dat nieuwe leermiddelen ook gebruik maken van of gebaseerd zijn op nieuwe technologie. Verschillende scholen voeren de iPad of tablet-pc in als leermiddel. Soms wordt dat voorgesteld als kostenbesparend, hoewel die toestellen niet goedkoop zijn. De Commissie Zorgvuldig Bestuur heeft negatief geadviseerd over het verplichten van een iPad voor de leerlingen van het Sint-Pieterscollege en de Sint-Jozefshandelsschool te Blankenberge. Sommige stemmen uit de pers daarentegen zijn er enthousiast over.

Minister, ik heb deze vraag eind augustus opgesteld. Uiteraard is er ondertussen verder gewerkt en heeft de Vlaamse Regering hierover reeds een beslissing genomen. Ik citeer u:

“Uit het beroepschrift van de school en uit een hoorzitting eerder deze week is gebleken dat de school de bezorgdheid van de Commissie deelt (...).” Intussen heeft de school ook beter gecommuniceerd met de ouders, onder meer over de kosten waar veel onzekerheid over was. U vervolgt: “De Vlaamse Regering heeft daarom beslist het beroep van de school in te willigen. Er zullen geen sancties volgen.” Ik vat hiermee uw reactie en die van de Vlaamse Regering heel kort samen tot de essentie. Verder lees ik nog dat u nog deze maand iedereen rond de tafel wilt brengen en komen tot een gedragen advies.

Minister, voor een deel is mijn vraag achterhaald. Wat is uw houding tegenover het verplichte gebruik van een iPad op school?

Aangezien u stelt dat het belangrijk is dat alle kinderen in die scholen gebruik kunnen maken van die middelen, is mijn tweede vraag: welke gevolgen moet het schoolse gebruik van deze nieuwe technologie hebben op de werkmiddelen van de scholen?

Is het aangekondigde overleg reeds opgestart? Indien niet, wanneer gebeurt dat? Mocht er reeds vergaderd zijn, wat is dan het tussentijdse resultaat?

Informatie- en communicatietechnologie, kortweg ICT, wordt steeds belangrijker in de maatschappij en in het onderwijs. In het onderwijs wordt ICT onmisbaar als bedrijfsmatig werkinstrument, maar ook als leermiddel. Het is dan ook logisch dat er in verband met ICT-vaardigheid eindtermen bestaan.

Naast die twee interne toepassingen van ICT kiezen de meeste scholen ook voor een interactief contact met ouders en leerlingen via beveiligde internetcommunicatiesystemen. In de globale puntenenveloppe die via de scholengemeenschap aan de scholen verdeeld wordt om hun omkadering mee uit te werken, zit dan ook een pakket ICT-punten. Die punten kunnen de scholen gebruiken om mensen gedeeltelijk vrij te stellen voor taken als ICT-coördinator. Hoe meer computers en hoe meer programma's een school gebruikt, in hoe meer tijd en middelen intern voorzien moet worden voor het onderhoud van die toepassingen. Door de toenemende complexiteit en het groeiend aantal ICT-toepassingen op school is het voor de meeste scholen niet mogelijk om alle ICT-gerelateerde taken via dat pakket ICT-punten te realiseren. Als ze een ICT-coördinator aanstellen, worden daar meestal ook lestijden in geïnvesteerd. Minister, kan er, gezien de toename van de complexiteit en het aantal ICT-toepassingen op school, in een aanpassing van het aantal ICT-punten worden voorzien?

De voorzitter: De heer Wienen heeft het woord.

De heer Wim Wienen: In hoeverre zorgt het gebruik van de tablet-pc ervoor dat er totaal geen boeken meer worden gebruikt? Men stelt dat bijvoorbeeld het gebruik van de iPad goedkoper zou zijn omdat dan geen boeken zouden moeten worden aangekocht. Ik vraag me af of er voldoende digitale stof ter beschikking is om het gebruik van boeken volledig uit te sluiten. Anders zit je immers met dubbele kosten, zijnde het aankopen van boeken en schriften en nog eens de aankoop van de iPad. Ik vraag me af in hoeverre dit voorlopig geen probleem geeft voor leerlingen die moeten afhaken omdat de kosten voor de aanschaf te hoog zijn.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: De beslissing die we hebben genomen, is duidelijk. De school heeft erkend dat in het begin de klacht die bij de commissie werd ingediend voor haar een soort wake-upcall was. Ze heeft meteen bijkomende maatregelen genomen. Uit de hoorzitting is gebleken dat we vonden dat er voldoende genoegdoening was, waardoor wij het beroep van de school konden inwilligen.

Het al of niet verplicht gebruiken van iPads of andere digitale middelen op school behoort tot de pedagogische vrijheid. De scholen kunnen dat bepalen. Uiteraard is er de participatie die moet worden gevolgd en uiteraard moet men rekening houden met het kostenaspect. Het behoort echter tot de pedagogische vrijheid. De scholen kunnen zelf beslissen hoe ze daarmee omgaan.

Ik stel echter wel vast dat verschillende scholen initiatieven nemen. Daarom hebben we het initiatief genomen om met de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), de koepels, de netten en de pedagogische begeleidingsdiensten een gecoördineerde aanpak uit te werken, waardoor er een digitale strategie ontstaat. Ook al behoort het tot de pedagogische vrijheid en behoort het niet tot de bevoegdheid van de overheid, toch zullen we samen initiatief nemen om dat meer te stroomlijnen. We willen daar ook de uitgevers bij betrekken.

Het is de bedoeling van sommige scholen om de handboeken volledig uit te sluiten en van andere scholen om dat gedeeltelijk te doen. Ook dat is een keuze die de scholen zelf kunnen nemen. Niet alle scholen zullen voor iPads gaan. Sommige scholen kunnen misschien laptops gebruiken. Er zijn verschillende mogelijkheden.

Ik vind dat een evidente evolutie. ICT is een onderdeel van de samenleving, dus moet het ook een onderdeel van de scholen zijn. Het moet echter meer dan een gadget zijn: het moet een onderdeel zijn van een doordachte strategie die een toegevoegde waarde heeft. In die zin kan het ook nuttig zijn. Niet alleen laptops, iPads of computers, maar ook gaming enzovoort

moeten onderdeel zijn van een leerstrategie en van een pedagogie. Maar nogmaals, dat behoort tot de bevoegdheid van de scholen.

Ook op internationaal vlak beweegt er wat. Het Cypriotisch voorzitterschap van de Europese Unie zal samen met de Noren een ministeriële conferentie over ICT in de klas organiseren. Men heeft mij overigens uitgenodigd om te komen spreken. We zullen zien of we dat doen en op basis daarvan zullen we dan nu verdere regels uitwerken.

Sommige scholen kiezen voor specifieke ICT-klassen. Andere scholen integreren dat in elke klas, zeker als ze nieuwe scholen bouwen. Dat lijkt me de toekomstvisie te zijn.

Er zijn op dit moment geen gekleurde middelen voor ICT-infrastructuur. Dat wordt door de werkmiddelen van de scholen bekostigd. Sommige scholen kunnen dat volledig doen, andere hebben er meer moeilijkheden mee. Er is op het terrein een enorm verschil tussen de scholen. Een uitwisseling van goede praktijken is ook hier aangewezen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, ik ben het eigenlijk volledig eens met uw antwoord tot op het einde waarbij ik een kleine beschouwing heb. Als we wensen dat deze middelen voor alle leerlingen ter beschikking zijn, dan moeten we heel goed weten dat voor sommige gezinnen dit duidelijk moeilijker is. Scholen zullen, normaal gesproken, een grote inspanning doen om deze leerlingen te helpen. Ik wil u toch zeggen dat dit voor sommige scholen makkelijker is dan voor andere. Op basis van mijn kennis van de financiële mogelijkheden voor scholen, is het voor aso-scholen veel gemakkelijker dan voor bso- en tso-scholen. Ik weet dat de middelen vandaag beperkt zijn, maar ik vraag toch dat men nog eens nadenkt over hoe de overheid mogelijks nog iets kan doen.

We mogen niet onderschatten welk bijkomend verwachtingspatroon voor nieuwe technologie en communicatiemiddelen er vandaag is tegenover onderwijsinstellingen, zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs. Voor sommigen die vandaag ICT-coördinator zijn, is dit te weinig bemoedigend om blijvend voor deze job te kiezen. Het zou jammer zijn dat een aantal mensen afhaken. We moeten dat vermijden. Ik weet ook dat uw middelen niet oneindig zijn. Ik ben ervan overtuigd dat het niet uw bedoeling is om te zeggen dat u de middelen niet hebt, maar ik vind dat er toch nog iets zou moeten gebeuren, rekening houdend met de nieuwe uitdaging die u onderkent. We moeten de scholen die hierop inspelen, ondersteunen en nagaan hoe we dit efficiënter en beter kunnen doen.

De voorzitter: De heer Wienen heeft het woord.

De heer Wim Wienen: Voorzitter, minister, ik behoor tot de generatie leerlingen die voor het eerst computers zagen op school en die na de lessen de eerste stappen met de computer konden zetten. Wie thuis een computer had, kreeg al wel eens de toestemming om zijn huiswerk met de computer te maken. Ik ben er wel van overtuigd dat technologische innovatie nuttig is om ook in het onderwijs toe te passen.

Ik heb uiteraard ook respect voor de pedagogische vrijheid van de scholen, maar toch heb ik een klein probleem. De keuze van de school om te kiezen tussen het verwijderen van alle boeken en enkel nog met de iPad te werken of half-half te werken, is geen kostenneutrale beslissing. Het heeft een kostenimpact, ofwel voor de school zelf, ofwel voor de leerlingen die naar die school willen gaan. Men zou bepaalde leerlingen kunnen uitsluiten.

Ik vraag me af of er ook voldoende is nagegaan wat het effect is van het gebruik van een iPad op school. Hier en daar hoor ik dat de kinderen sneller afgeleid zouden zijn, omdat ze ook kunnen googelen enzovoort. Is dat voldoende onderzocht? Het gaat hier over twee colleges in Blankenberge. Was het niet eerder een stunt van beide colleges om gewoon de eersten te zijn die een iPad invoeren? Soms denk ik dat het te weinig doordacht is ingevoerd en dat er enige structuur nodig is.

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Minister, ik ben tevreden met uw antwoord. Het moet meer zijn dan een gadget, het moet een onderdeel zijn van de leerstrategie. Heel belangrijk vind ik dat u hebt gewezen op het overleg dat er zal komen tussen de Vlor, de pedagogische begeleidingsdiensten en de koepels, en u hebt er ook de uitgeverijen bij vermeld.

De digitalisering van het onderwijs en nieuwe leermiddelen zijn heel belangrijk, maar het moet doordacht zijn. De heer Wienen heeft erop gewezen dat dat een meerkost zal zijn. Je moet de tablet kopen, maar de software en de boeken moeten ook worden aangekocht, dat moet worden geactiveerd en na een jaar wordt het afgesloten. Je kunt het niet doorverkopen aan de leerlingen van volgend jaar. Dan moet je opnieuw software kopen. Het is dus heel belangrijk dat al die facetten eens worden bekeken, dat het wordt gestroomlijnd en dat scholen een kader hebben waarin ze zich kunnen bewegen zonder in het wilde weg hun weg te moeten zoeken.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Wim Wienen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de inzet van werkloze leerkrachten - 2225 (2011-2012)

De voorzitter: De heer Wienen heeft het woord.

De heer Wim Wienen: Minister, hier is al veel gezegd over het lerarentekort. U weet dat ik niet de grote onderwijsspecialist ben, maar ik was toch verbaasd toen ik de VDAB-cijfers zag over de leerkrachten die zonder werk zitten. Naar verluidt zou het voor Vlaanderen en Brussel samen over 11.055 niet-actieve leerkrachten gaan, terwijl er volgens schattingen 1500 leerkrachten nodig zijn in het secundair, basis- en kleuteronderwijs.

Het gaat volgens de cijfers vooral om leerkrachten voor het secundair onderwijs die voorlopig geen werk vinden omdat ze een bepaalde specialisatie hebben, bijvoorbeeld leerkracht lichamelijke opvoeding, terwijl men vooral leerkrachten wiskunde zoekt, en die zijn blijkbaar schaars op de markt. Het zou ook gaan om leerkrachten die een job weigeren omdat de school waar ze eventueel aan de slag kunnen, zich te ver van hun woonplaats bevindt, of dat ze in de school die een vacature heeft geen volledig lesrooster kunnen krijgen.

Dit is een opmerkelijke situatie. Ik ben geen onderwijsspecialist, maar mijn simpele verstand zegt dat er toch een inspanning moet worden gedaan om die 11.055 mensen te activeren op het moment dat er een lerarentekort is. Minister, hoe gaat u dat doen? Hoe gaat u daarmee om? Wat is uw conclusie als u die cijfers van de VDAB ziet? Zijn er mogelijkheden om leerkrachten die zijn afgestudeerd, om te scholen, zoals de VDAB dat doet met knelpuntberoepen, waar men bepaalde arbeiders omschoolt voor een bepaald vak waarvoor men op dat moment veel vacatures heeft? Is dat een mogelijkheid? Wat met leerkrachten die werk weigeren? Kunnen ze niet in de mate van het mogelijke worden geactiveerd en gestimuleerd om werk aan te nemen?

Ik begrijp dat dat binnen de mate van het mogelijke moet gebeuren. Ik neem aan dat een werkloze leerkracht in Oostende niet onmiddellijk de ambitie heeft om in een school in Voeren les te gaan geven. Dat zou ons een beetje te ver leiden. Maar ik vraag me af of leerkrachten die zonder werk zitten geen te hoge eisen stellen aan waar ze terecht kunnen komen, en ook aan het al dan niet hebben van een volledig lesrooster. Welke maatregelen zijn er nodig? Welke maatregelen hebt u al genomen om die 11.055 werkloze leerkrachten te activeren?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Eerst wil ik wat duiding geven bij de cijfers van de VDAB. De VDAB heeft sinds 2012 de telling van de indeling in beroepsgroepen veranderd. Tot dan

werd onder werkzoekende leerkracht verstaan: de niet-werkende werkzoekende leerkracht die onderwijs als eerste beroep heeft opgegeven. Nu is dit gewijzigd in beroepsaspiratie per beroepsgroep, waarbij werkzoekenden in meerdere beroepsgroepen aspiraties opgeven. In het oude systeem werden werkzoekenden maar één keer geteld volgens het opgegeven hoofdberoep.

In het nieuwe systeem zullen werkzoekenden voor elke opgegeven aspiratie worden geteld. De totalen zullen dan ook hoger liggen dan het werkelijke aantal werkzoekenden uitgedrukt in koppen. Bijvoorbeeld een leraar halve graad die ook in driebvierde graad wil lesgeven, of in het basisonderwijs, of in een ander beroep, wordt telkens opgeteld. Dat moeten we dus een beetje nuanceren.

In de oude telling waren er eind augustus 2011 8617 werkzoekenden. In de nieuwe telling, met die nieuwe definitie, waren er 11.428 beroepsaspiraties voor 8617 werkzoekenden. Als je in augustus 2011 voor die 8617 dus de nieuwe definitie toepast, kom je aan 11.428. Die cijfers moeten dus sterk worden gerelativeerd. De VDAB doet dat omdat men zo de arbeidsmarktreserve voor leerkrachten wil bepalen en rekening wil houden met alle beroepsaspiraties. Maar ze houden geen rekening met andere matchingkenmerken, waar hun matchingsysteem of hun consultants wel rekening mee houden.

Bovendien slaan de cijfers op augustus 2011. Dat is uiteraard geen goed meetmoment, want de scholen zijn dan nog niet begonnen. Het zou veel realistischer zijn om de cijfers van eind september 2011 te zien.

Het klopt dat er een mismatch is. Er zal altijd wel een mismatch zijn. Dat is in elke beroepscategorie zo. U hebt zelf redenen opgegeven: een moeilijk te activeren categorie, geografisch, vraag en aanbod zijn niet altijd vanzelfsprekend, versnipperde vraag en aanbod, de specifieke bekwaamheidsbewijzen, de hele ingewikkelde regeling daarover, dat speelt allemaal mee. Vaak zijn werkzoekenden deeltijds werkenden. Dat is de stille reserve. Ook die wordt dan weer deels meegenomen in die cijfers. Ik denk dat de cijfers de komende maanden wel totaal anders zullen zijn.

Er zijn inderdaad afspraken gemaakt met de VDAB om de knelpuntvakken in te vullen. We hebben afgesproken om kwalificerende opleidingstrajecten voor werkzoekenden mogelijk te maken via een VDAB-opleidingscontract. Daarvoor is een samenwerking vereist tussen de regionale VDAB en lerarenopleidingen. De eerste trajecten, voor kleuteronderwijzer en onderwijzer, krijgen momenteel vorm in uw stad, Antwerpen.

U vroeg vervolgens of we niet sanctionerend kunnen optreden. Daar hebben we toch wel enigszins een dubbel gevoel bij. Als we iemand gaan dwingen om voor de klas te staan, terwijl die dat eigenlijk tegen zijn zin doet... Ik weet niet of de dochter van de voorzitter daar zo opgezet mee zou zijn. We moeten dus toch wat voorzichtig zijn ter zake. De leerkrachten moeten gemotiveerd zijn en uiteraard ook bekwaam zijn. De school beslist autonoom of ze al dan niet iemand in dienst neemt. Of mensen die dat weigeren, al dan niet moeten worden gesanctioneerd, is de bevoegdheid van de RVA. De werkgevers en de VDAB kunnen dat signaleren. Ik ben er niet tegen dat men dan sanctionerend optreedt, maar ook wat dat betreft, moet er enigszins worden genuanceerd. Laten we de cijfers van september afwachten. Dan kunnen we misschien op uw vierde vraag antwoorden, als die nog aan de orde is.

De voorzitter: De heer Wienen heeft het woord.

De heer Wim Wienen: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik denk niet dat mijn derde vraag zo onmiddellijk suggereerde dat er moet worden gesanctioneerd. Ik vroeg me enkel af welke mogelijkheden er zijn om mensen die werk weigeren of die, omdat ze ergens geen volledig lesrooster hebben, weigeren erheen te gaan, te overtuigen of motiveren of stimuleren om een dergelijk knelpuntvak toch in te nemen. Ik heb het woord 'sanctioneren' niet meteen in de mond genomen, en inderdaad, het sanctioneren van mensen die werk weigeren, is ook niet onze bevoegdheid. Dat is inderdaad iets voor de RVA.

U zegt dat er altijd een mismatch is. Daar ben ik ook van overtuigd. We zullen inderdaad de cijfers voor september afwachten, maar als die cijfers zo blijven, dan is dit wel een grote mismatch. U zegt dat we die cijfers sterk moeten nuanceren, met de oude en de nieuwe telling. In de nieuwe telling gaat het over 11.428 leerkrachten. In de oude telling gaat het toch over 8117. Dat is toch geen kleine groep mensen die niet aan het werk zijn, terwijl er scholen zijn die nog altijd op zoek zijn naar leerkrachten. Die nuance moet dus misschien wel worden aangebracht, maar een sterke nuance lijkt die me niet onmiddellijk.

Samen met u zal ik de cijfers in het oog houden en afwachten hoe de situatie tegen eind september evolueert.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het belang van een correcte diagnostiek van leerstoornissen

- 2227 (2011-2012)

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Voorzitter, minister, geachte leden, in een recent artikel in De Morgen werd aandacht besteed aan de opvallende resultaten van een studie die werd uitgevoerd aan de Vrije Universiteit Brussel. Daarin gingen onderzoekers Wim Van den Broeck, Eva Geerts en Kathleen Heyninck na welke leerstoornissen het vaakst voorkomen, en wat hierbij de impact was van de sociaal-economische achtergrond van de ouders. Ze baseerden zich daarbij op de gegevens van meer dan 11.000 leerlingen uit 71 lagere scholen.

Uit de studie bleek onder meer dat aan het einde van de basisschool 10,5 procent van de kinderen een leerstoornis heeft. Over de hele school bekeken heeft 7,75 procent minstens een diagnose. Dyslexie komt het meest voor, op de voet gevolgd door ADHD. Hoofdonderzoeker Van den Broeck spreekt dan ook onomwonden over overdiagnosticering, temeer daar het buitengewoon onderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs, waar er ook nog diagnoses worden gesteld, niet in de studie zijn opgenomen. Bovendien hebben kinderen waarvan de ouders hogeschool hebben gevolgd, vijftien keer meer kans op een stoornis dan kinderen van ouders die louter een lagereschooldiploma hebben behaald. Van den Broeck vindt dat klassenverschil een kwalijke zaak: “Juist kinderen van laagopgeleiden hebben meer kans op leerstoornissen. Maar de alertheid is bij die (...) klasse niet aanwezig. Zij kennen de stoornissen minder en hebben vaak al helemaal geen geld om een logopedist, psycholoog of arts te betalen. Als de school het vervolgens niet opmerkt, vallen deze kinderen uit de boot.”

Volgens Van den Broeck staan de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) vaak onder druk van ouders, die via een diagnose extra begeleiding hopen te krijgen voor hun kind. Ook in het feit dat logopedisten zowel diagnoses stellen als nadien instaan voor de therapie, ziet hij een verklaring. Hij pleit er daarom voor dat de diagnoses op een meer eenvormige manier zouden gebeuren.

Minister, in het licht van dit onderzoek heb ik voor u de volgende vragen. Erkent u dat enerzijds het hoge aantal diagnoses van leerstoornissen en anderzijds het klassenverschil in dit verband problematisch zijn? Welke oorzaken ziet u voor deze cijfers? Hoe zult u die problemen aanpakken, in samenwerking met scholen, CLB's en zorgverleners?

Ten slotte heb ik nog een meer praktische vraag. Op 15 juli 2011 besliste de Vlaamse Regering om, in afwachting van een invoering van leerzorg op langere termijn, een aantal dringende beleidsmaatregelen te nemen ten behoeve van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. In het kader daarvan kondigde u aan de problematiek van de buitenschoolse hulpverlening te zullen aanpakken en werk te zullen maken van een kwaliteitsvolle diagnostiek. Welke concrete stappen werden er in dit verband reeds gezet?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, mevrouw Celis formuleert een terechte zorg, maar anderzijds meen ik dat de minister van Onderwijs dit probleem niet alleen kan oplossen. Integendeel zelfs, ik denk dat de ouders zelf ook een heel groot deel van de verantwoordelijkheid dragen. Volgens het betoog van mevrouw Celis gaat het vooral over de hoger opgeleiden. Die mensen zouden toch zeker genoeg gezond verstand moeten hebben om te weten op welke manier ze met deze zorgen en problemen omgaan. De verwachting dat de minister van Onderwijs dat voor hen zal oplossen, is misschien wat buitensporig. Dat betekent niet dat het beleid er geen aandacht voor moet opbrengen, maar de aanpak van het probleem zal genuanceerd moeten zijn.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, collega's, het toenemend aantal diagnoses is al langer bekend, en het is uiteraard problematisch dat naargelang de sociale klasse meer of minder diagnoses worden gesteld, meer of minder gebruik wordt gemaakt van buitenschoolse hulp en meer of minder wordt doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs. Dit zijn knelpunten die bij de voorbereiding van het dossier leerzorg ook al werden erkend en die ook in de dringende maatregelen voor leerlingen met specifieke noden aan bod komen.

Wat zijn de oorzaken? Een eerste verklaring is uiteraard de verhoogde aandacht en kennis in ons onderwijs over leerstoornissen. Voorts is er het feit dat de ondersteuning in de school pas kan worden verkregen wanneer er een diagnose is, en soms is dat ook een voorwaarde om in aanmerking te komen voor extra financiering. Ongetwijfeld heeft dit ook te maken met een 'cultuur' die blijkbaar in de samenleving aanwezig is om bij problemen in het leerproces op zoek te gaan naar een medische verklaring, enigszins naar analogie van hoe met andere problemen in de samenleving wordt omgegaan.

U zegt terecht dat het nodig is dat de scholen, de CLB's en de zorgverleners overleggen. Het is wel belangrijk dat er wordt gediagnosticeerd wanneer het moet. Een diagnose op zich is niet verkeerd, maar moet wel op basis van wetenschappelijk onderbouwde criteria gebeuren. Bovendien werken de sector van de CLB's en onderwijs al enkele jaren in het Prodia-project samen om handelsgerichte diagnostische protocollen op te maken, zodat die op een correcte manier kunnen gebeuren. Dat zal de komende jaren verder worden ontwikkeld.

Bovendien is een overleg opgestart tussen de overheid, de Vlaamse Vereniging van Logopedisten (VVL) en de CLB's, en het Prodia-project is daarbij betrokken. Ik had al eerder in de commissie beloofd om de logopedisten daarbij te betrekken.

Het ontwerp van decreet werd op 2 maart 2012 door de Vlaamse Regering voor de eerste keer principieel goedgekeurd. De Vlaamse Onderwijsraad heeft op 29 maart 2012 een advies uitgebracht. De formele onderhandelingen over het ontwerp van decreet zijn onmiddellijk na het reces, op 18 september, van start gegaan. Het is mijn bedoeling het ontwerp van decreet dit najaar over te maken aan het Vlaams Parlement.

Mevrouw Vera Celis: Minister, ik dank u voor het antwoord. Er zit in uw antwoord eten en drinken. Wij moeten ten behoeve van de diagnoses een beter systeem ontwikkelen. De spectaculaire toename is niet normaal. Ik ben ook erg tevreden met het overleg met de betrokken actoren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■